

ความสัมพันธ์ระหว่างรัสเซีย-เกาหลีเหนือช่วงปี ค.ศ. 2022-2024 และแนวโน้มต่อการเปลี่ยนแปลง
โครงสร้างอำนาจโลก
RUSSIA-NORTH KOREA RELATIONS (2022-2024) AND IMPLICATIONS FOR GLOBAL
POWER STRUCTURE

พิมพ์ฉัตร สิทธาพิทยานนท์

ความสัมพันธ์ระหว่างรัสเซีย-เกาหลีเหนือช่วงปี ค.ศ. 2022-2024 และแนวโน้มต่อการเปลี่ยนแปลง
โครงสร้างอำนาจโลก

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการทูตและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ปีการศึกษา 2567
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

RUSSIA–NORTH KOREA RELATIONS (2022–2024) AND IMPLICATIONS FOR GLOBAL
POWER STRUCTURE

PIMNAPA SITTHAPITTAYANUNT

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of MASTER OF POLITICAL SCIENCE
(Diplomacy and International Relations)
Faculty of Social Sciences, Srinakharinwirot University
2024
Copyright of Srinakharinwirot University

การค้นคว้าอิสระ
เรื่อง
ความสัมพันธ์ระหว่างรัสเซีย-เกาหลีเหนือช่วงปี ค.ศ. 2022-2024 และแนวโน้มต่อการ
เปลี่ยนแปลงโครงสร้างอำนาจโลก
ของ
พิมพ์ธนา สิทธาพิทยานันท์

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการทูตและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญากุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบปากเปล่าการค้นคว้าอิสระ

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มานิชญ์ อารีย์)

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร. รุสตั้ม หวันสูง)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร. ศิวพล ชมภูพันธ์)

ชื่อเรื่อง	ความสัมพันธ์ระหว่างรัสเซีย-เกาหลีเหนือช่วงปี ค.ศ. 2022-2024 และแนวโน้มต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอำนาจโลก
ผู้วิจัย	พิมพ์ผกา สิทธาพิทยานนท์
ปริญญา	รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
ปีการศึกษา	2567
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มานชญ์ อารีย์

สารนิพนธ์นี้มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสหพันธรัฐรัสเซียกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี (เกาหลีเหนือ) ในช่วงปี ค.ศ. 2022-2024 ซึ่งเป็นช่วงที่รัสเซียเริ่มปฏิบัติการทางทหารบุกเข้าไปในยูเครนทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับสหรัฐและนาโต้ จึงส่งผลให้รัสเซียต้องกระชับความสัมพันธ์และยกระดับความร่วมมือกับพันธมิตรมากขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อเกาหลีเหนือ งานศึกษานี้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพจากการเก็บข้อมูลเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษาพบว่าตั้งแต่ปี ค.ศ. 2022 รัสเซียและเกาหลีเหนือได้ยกระดับความสัมพันธ์ที่แนบแน่นขึ้นในหลายมิติ ทั้งด้านการทูต การทหาร เทคโนโลยี และเศรษฐกิจ การยกระดับความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศเป็นผลมาจาก ปัจจัยภายในของแต่ละฝ่ายและปัจจัยการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของระบบระหว่างประเทศ รัสเซียเผชิญแรงกดดันรุนแรงจากชาติตะวันตกโดยเฉพาะอย่างยิ่งการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ ทำให้รัสเซียยิ่งหันไปผลักดันความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการค้ากับรัฐพันธมิตรมากขึ้นโดยเฉพาะประเทศที่เป็นคู่แข่งกับสหรัฐอเมริกาและพันธมิตรตะวันตกอย่างเกาหลีเหนือ ขณะเดียวกัน เกาหลีเหนือซึ่งถูกโดดเดี่ยวและถูกคว่ำบาตรต่อเนื่องยาวนานทั้งในด้านพลังงาน อาหาร เทคโนโลยี และการเงิน เห็นถึงความจำเป็นหรือโอกาสที่จะเกิดขึ้นจากความร่วมมือกับรัสเซียที่เป็นอีกขั้วอำนาจหนึ่งของโลก แนวโน้มการพัฒนาความสัมพันธ์นี้เกิดขึ้นในบริบทโลกที่กำลังเปลี่ยนไปสู่ระบบหลายขั้วอำนาจมากขึ้น ทำให้รัสเซียและเกาหลีเหนือกลายเป็นพันธมิตรที่ใกล้ชิดและถูกมองว่าเป็นกลุ่มขั้วอำนาจใหม่ที่ท้าทายอิทธิพลของชาติตะวันตก

คำสำคัญ: รัสเซีย, เกาหลีเหนือ, ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

Title	RUSSIA–NORTH KOREA RELATIONS (2022–2024) AND IMPLICATIONS FOR GLOBAL POWER STRUCTURE
Author	PIMNAPA SITTHAPITTAYANUNT
Degree	MASTER OF POLITICAL SCIENCE
Academic Year	2024
Advisor	Associate Professor Dr. Manoch Aree

This thesis examines the relationship between the Russian Federation and the Democratic People's Republic of Korea (North Korea) during the period from 2022 to 2024, a time when Russia launched a military offensive into Ukraine, resulting in escalating tensions with the United States and NATO. Consequently, Russia sought to strengthen ties and enhance cooperation with its allies, particularly North Korea. This study adopts a qualitative research methodology, relying on the collection and analysis of relevant documentary sources. The findings indicate that since 2022, Russia and North Korea have significantly deepened their bilateral relations across multiple dimensions, including diplomacy, military cooperation, technology, and economic exchange. This strengthening of ties can be attributed to both domestic factors within each country and structural transformations within the international system. Facing intense pressure and economic sanctions from the West, Russia has increasingly turned toward expanding economic and trade cooperation with allied states, especially those in opposition to the United States and Western powers, such as North Korea. Simultaneously, North Korea, long subjected to international isolation and enduring sanctions in areas such as energy, food, technology, and finance, perceives both a necessity and an opportunity to cooperate with Russia as an alternative global power center. This growing partnership unfolds in the context of an evolving international order shifting toward multipolarity, positioning Russia and North Korea as close allies and emerging actors within a new axis of power that challenges Western influence.

Keywords: Russia, North Korea, International Relations

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มานิชญ์ อารีย์ ซึ่งได้สละเวลาให้คำปรึกษา คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ และข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนา งานฉบับนี้ ผู้เขียนขอขอบพระคุณอาจารย์ผู้สอบสารนิพนธ์ ได้แก่ อาจารย์ ดร.รุตติม หวันสุ และ ผู้ช่วย ศาสตราจารย์ ดร.ศิวพล ชมพูพันธ์ ที่ได้ให้แนวทางและข้อเสนอแนะอันมีคุณค่า ซึ่งช่วยให้งานสารนิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้เขียนขอขอบพระคุณ คณาจารย์ในหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการทูตและความสัมพันธ์ระหว่าง ประเทศ ที่ได้ถ่ายทอดองค์ความรู้ ประสบการณ์ และแนวคิดทางวิชาการ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญที่ช่วยเหลือหลอม ให้ผู้เขียนสามารถนำมาใช้ในการจัดทำสารนิพนธ์ฉบับนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึง ดร.ภราดร รังสิมาภรณ์ นักการทูตชำนาญการพิเศษ กรมยุโรป กระทรวงการต่างประเทศ ที่ได้ให้คำปรึกษา พร้อมข้อมูลเชิง ประวัติศาสตร์และการเมืองอย่างชัดเจน ซึ่งมีส่วนช่วยเสริมสร้างความเข้าใจเชิงลึกและความถูกต้องของเนื้อหา ภายในงานฉบับนี้อย่างยิ่ง

ผู้เขียนขอแสดงความขอบคุณจากใจต่อ คุณพ่ออัครนันท์ สิทธิพิทยานันท์ คุณแม่ณภาพิมพ์ สิทธิพิทยานันท์ สัตว์เลี้ยงอันเป็นที่รัก และครอบครัว ซึ่งเป็นแรงสนับสนุนที่สำคัญที่สุดในชีวิต และเป็นกำลังใจตลอดระยะเวลา ของการศึกษา โดยเฉพาะความอดทน ความเข้าใจ และการเสียสละของบิดามารดา ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่หล่อ หลอมให้ผู้เขียนมีพลังในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองจนสามารถดำเนินงานสารนิพนธ์ฉบับนี้ได้สำเร็จ

ผู้เขียนขอขอบคุณ เพื่อนฝูงที่อยู่เคียงข้าง แม้มีได้ร่วมเส้นทางการศึกษาโดยตรง แต่ความเข้าใจ ความห่วงใย และ กำลังใจที่มอบให้อย่างต่อเนื่อง ล้วนเป็นแรงผลักดันที่มีความหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นายณัฐภัทร พลอยแดง นายกรณิษฐ์ บุนนาค นางสาวณิชนันท์ จันทรรอด นาย พัทธดนย์ ชื่นเกตุ นายบุญญพัฒน์ การะกรณ์ และเพื่อน ฝูงท่านอื่น ๆ ที่มีบทบาทสำคัญในการให้คำปรึกษา และเป็นกำลังใจอย่างจริงใจตลอดช่วงเวลาที่ผ่านมา

ท้ายที่สุด ผู้เขียนขอแสดงความขอบคุณจากใจต่อทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการ จัดทำสารนิพนธ์ฉบับนี้ ไม่ว่าจะเป็นในฐานะผู้ให้คำแนะนำทางวิชาการ หรือในฐานะกำลังใจที่อยู่ เบื้องหลัง ความเมตตา ความเข้าใจ และการสนับสนุนจากทุกท่าน ล้วนมีความหมายอย่างยิ่ง และ เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้งานฉบับนี้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย

พิมพ์ณภาพิมพ์ สิทธิพิทยานันท์

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญ	1
1.2 คำถามการวิจัย	2
1.3 สมมติฐาน	2
1.4 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	2
1.5 ขอบเขตของการศึกษา	3
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
1.7เค้าโครงการนำเสนอ	3
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
2.1 ทฤษฎีสัจนิยมเชิงโครงสร้าง	5
2.2 ทบทวนวรรณกรรม	10
2.2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของรัสเซีย-เกาหลีเหนือ	10
2.2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสนธิสัญญายุทธศาสตร์แบบรอบด้าน	11
2.3 กรอบแนวคิดในการวิจัย	12
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	13
3.1 การออกแบบงานวิจัย	13
3.2 ประเภทของข้อมูลและแหล่งข้อมูล	13
3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล	14
บทที่ 4 ผลการศึกษา	15

4.1	รัสเซีย-เกาหลีเหนือ: ความสัมพันธ์ในบริบทโลกหลายขั้วอำนาจ.....	17
4.1.1	พัฒนาการด้านการทูตระหว่างรัสเซียและเกาหลีเหนือ	18
4.1.2	ความร่วมมือทางการทหาร เทคโนโลยี และความมั่นคง	23
4.1.3	มิติทางเศรษฐกิจและพลังงาน	27
4.2	ปัจจัยที่ส่งเสริมความสัมพันธ์รัสเซีย-เกาหลีเหนือ	29
4.2.1	ปัจจัยด้านอุดมการณ์	29
4.2.2	ปัจจัยทางประวัติศาสตร์	30
4.2.3	ปัจจัยทางการทหาร เทคโนโลยี และความมั่นคง	32
4.2.4	ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และพลังงาน	33
4.2.5	ปัจจัยทางการเมืองโลก	34
4.3	แนวโน้มความสัมพันธ์รัสเซีย-เกาหลีเหนือภายใต้พลวัตของการเมืองโลก	35
4.3.1	แนวโน้มด้านการทูต	35
4.3.2	แนวโน้มด้านการทหาร เทคโนโลยี และความมั่นคง	35
4.3.3	แนวโน้มทางเศรษฐกิจ และพลังงาน	36
4.3.4	แนวโน้มโครงสร้างอำนาจโลก.....	37
บทที่ 5	สรุป อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ	38
5.1	บทสรุป	38
5.2	อภิปรายผลการวิจัย	39
5.3	ข้อเสนอแนะ	39
	บรรณานุกรม	42

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญ

" The comprehensive partnership agreement signed today provides, among other things, for mutual assistance in the event of aggression against one of the parties to this agreement " (Smith & Park, 2024)

Vladimir Putin
President of Russia.

เป็นระยะเวลาสองปีนับจากวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2022 รัสเซียได้เริ่มปฏิบัติการพิเศษทางทหารของรัสเซียต่อยูเครนอย่างเป็นทางการ (Special Military Operation) ต่อเนื่องถึงปัจจุบันและยังไม่สามารถหาข้อยุติลงได้ จากท่าทีของรัฐบาลรัสเซียที่ ยังคงยืนหยัดและมีเป้าหมายในการรักษารวมไปถึงการขยายอิทธิพลและพยายามป้องกันยูเครนในพื้นที่ที่สำคัญต่าง ๆ ในขณะเดียวกันรัฐบาลยูเครนยังคงตอบโต้เพื่อปกป้องอาณาเขต โดยทั้งสองรัฐได้เรียกร้องต่อพันธมิตรเพื่อการสนับสนุนทางทหารของทั้งสองฝ่าย จะเห็นได้ว่าทั้งรัสเซียและยูเครนมีพันธมิตรใกล้ชิดอย่างเกาหลีเหนือและสหรัฐอเมริกา ซึ่งต่างก็มีบทบาทในเวทีระหว่างประเทศ

รัสเซียและเกาหลีเหนือได้มีความสัมพันธ์นับแต่ตั้งสมัยของสหภาพโซเวียตซึ่งความสัมพันธ์ของทั้งสองรัฐได้เริ่มตั้งแต่ช่วงสงครามเย็น (ค.ศ. 1945-1991) เนื่องจากสหภาพโซเวียตได้มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนต่อการก่อตั้งของเกาหลีเหนือ ทว่าหลังการล่มสลายของโซเวียตความสัมพันธ์ระหว่างสองรัฐได้เปลี่ยนแปลงไปสมัยของบอริส เยลต์ซิน (Boris Yeltsin) ได้มีท่าทีที่ลดความสำคัญต่อเกาหลีเหนือลงจะเห็นได้จากท่าทีของรัสเซียในวิกฤตการณ์นิวเคลียร์เกาหลีครั้งแรกรัสเซียได้เข้าข้างตะวันตกในช่วงเวลานั้น ต่อมาในช่วงปลายทศวรรษ 1990 ในสมัยของ วลาดีเมียร์ ปูติน (Vladimir Putin) รัสเซียได้พยายามฟื้นฟูความสัมพันธ์ต่อเกาหลีเหนือจะเห็นได้จากการเยือนเกาหลีเหนือของปูตินในปีค.ศ. 2000 และรัสเซียได้เป็นผู้ผลักดันให้เกิดการเจรจาทหฝ่าย (Six-Party Talks) ในปีค.ศ. 2003 เพื่อจัดการกับปัญหานิวเคลียร์ของเกาหลีเหนือ

ปัจจุบันความสัมพันธ์ระหว่างรัสเซียและเกาหลีเหนือได้แน่นแฟ้นขึ้นมากในปีที่ผ่านมา จะเห็นได้จากเมื่อเดือนมิถุนายน ค.ศ. 2024 วลาดีมีร์ ปูติน ผู้นำรัสเซียได้เดินทางไปยังเกาหลีเหนือในรอบ 24 ปี การเยือนในครั้งนี้เป็นการสนับสนุนความสัมพันธ์ระหว่างรัสเซียและเกาหลีเหนือในด้าน

เศรษฐกิจและการทหาร และแสดงให้เห็นถึงความร่วมมือระหว่างสองประเทศในช่วงที่ถูกกดดันจากนานาชาติ เมื่อวันที่ 19 มิถุนายน ค.ศ. 2024 รัสเซียและเกาหลีเหนือได้ลงนามใน สนธิสัญญายุทธศาสตร์แบบรอบด้าน (Comprehensive Strategic Partnership Treaty) โดยมี วลาดิมีร์ ปูติน และ คิม จองอึน เป็นผู้ลงนามในกรุงเปียงยาง การลงนามครั้งนี้เน้นการ เพิ่มความร่วมมือด้านการทหารและเศรษฐกิจระหว่างทั้งสองประเทศ (VOA Thai, 2024) การเยือนของผู้นำทั้งสองได้สะท้อนถึงความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดขึ้นระหว่างรัสเซียและเกาหลีเหนือ โดยเฉพาะในด้านการทหารและการพัฒนาเศรษฐกิจ การสนับสนุนซึ่งกันและกันในเวลาที่ถูกกดดันจากนานาชาติ แสดงให้เห็นถึงการคานอำนาจในภูมิภาคเอเชียตะวันออกโดยทั้งสองประเทศมีความสนใจร่วมกันในการสร้างความมั่นคงในระดับภูมิภาคและการต่อสู้กับอิทธิพลของสหรัฐฯ และประเทศในกลุ่มตะวันตก

ความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นระหว่างรัสเซียและเกาหลีเหนือได้ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย โดยเฉพาะกับเกาหลีใต้ ญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีแนวโน้มที่จะเพิ่มความตึงเครียดในภูมิภาค รวมถึงอาจกระตุ้นให้เกิดการแข่งขันด้านอาวุธ รวมไปถึงข้อตกลงที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือด้านการพัฒนาอาวุธระหว่างรัสเซียและเกาหลีเหนืออาจส่งผลให้เกาหลีเหนือสามารถพัฒนาเทคโนโลยีการทหารของตนให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพมากขึ้นซึ่งจะส่งผลให้สถานการณ์ด้านความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

1.2 คำถามการวิจัย

ความสัมพันธ์ระหว่างรัสเซียกับเกาหลีเหนือในช่วงปีค.ศ. 2022–2024 สะท้อนให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างอำนาจโลกอย่างไร

1.3 สมมติฐาน

ความสัมพันธ์ระหว่างรัสเซียกับเกาหลีเหนือในช่วงปีค.ศ. 2022–2024 สะท้อนแนวโน้มโครงสร้างอำนาจโลกที่เปลี่ยนไปสู่ระเบียบแบบหลายขั้วอำนาจ โดยรัสเซียหันไปสร้างพันธมิตรกับประเทศที่ยืนนอกอิทธิพลตะวันตก เช่น เกาหลีเหนือ ซึ่งต่างก็เป็นรัฐที่ถูกจับตามองจากสหรัฐฯ และพันธมิตรอย่างต่อเนื่อง

1.4 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.4.1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างสหพันธรัฐรัสเซียกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี

1.4.2 เพื่อวิเคราะห์แนวโน้มของโครงอำนาจโลกจากความสัมพันธ์ระหว่าง
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี ในช่วงค.ศ. 2022-2024

1.5 ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษาได้แบ่งขอบเขตทางการศึกษาออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ขอบเขตเนื้อหา
ขอบเขตด้านระยะเวลา

1.5.1 ขอบเขตเนื้อหา

การศึกษานี้มุ่งเน้นไปที่การศึกษานโยบายต่างประเทศของรัสเซียต่อสาธารณรัฐ
ประชาธิปไตยประชาชนเกาหลีในช่วงก่อตั้งประเทศจนถึงปีค.ศ.2024 โดยเน้นวิเคราะห์ไปที่ปี
ค.ศ. 2022-2024

1.5.2 ขอบเขตด้านระยะเวลา

การศึกษานี้ครอบคลุมในช่วงปีค.ศ. 2022-2024 ซึ่งเป็นช่วงที่รัสเซียตกเป็นที่จับตามอง
ของโลกตะวันตกอันเนื่องมาจากเหตุการณ์ความขัดแย้งระหว่างรัสเซีย-ยูเครน ในช่วงเวลาดังกล่าว
เป็นช่วงที่รัสเซียได้มองหาพันธมิตรที่มีได้อยู่ภายใต้อิทธิพลตะวันตกอย่างประเทศเกาหลีเหนือที่ได้
ถูกคว่ำบาตรจากตะวันตกในประเด็นต่าง ๆ มาเป็นระยะเวลานาน ขณะเดียวกันในช่วงเวลา
ดังกล่าวทั้งสองประเทศมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นการเยือนประเทศของสองผู้นำ การ
ลงนามในสนธิสัญญา การใช้สิทธิวีซ่าในการประชุมสหประชาชาติ ฯลฯ

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างสหพันธรัฐรัสเซีย
กับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี

1.6.2 เพื่อเข้าใจโครงอำนาจโลกจากความสัมพันธ์ระหว่างสาธารณรัฐประชาธิปไตย
ประชาชนเกาหลี ในช่วงค.ศ. 2022-2024

1.7 คำโครงการนำเสนอ

การศึกษาค้นคว้าอิสระชิ้นนี้ได้แบ่งการนำเสนอออกเป็น 5 บท ได้แก่ บทนำ แนวคิด ทฤษฎี
และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิธีการดำเนินการวิจัย ผลการศึกษา สรุปอภิปรายผลการวิจัย และ
ข้อเสนอแนะ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.7.1 บทที่ 1 บทนำ

กล่าวถึงที่มาและความสำคัญ คำถามในการวิจัย วัตถุประสงค์ สมมติฐาน ขอบเขต
การศึกษา และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.7.2 บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาแนวคิด เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และบทบทวรรณกรรม ได้แก่ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างระหว่างสหพันธรัฐรัสเซีย-เกาหลีเหนือ อีกทั้งยังนำข้อมูลจากการศึกษานำมาออกแบบเป็นกรอบวิจัย

1.7.3. บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย

อธิบายวิธีการดำเนินการวิจัย โดยวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประเภทวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) อีกทั้งยังใช้วิธีการวิเคราะห์จากเอกสาร (Documentary Analysis) จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งเน้นที่เอกสารภาษาต่างประเทศและภาษาไทยเพื่อกำหนดแนวทางในการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล

1.7.4 บทที่ 4 ผลการศึกษา

การศึกษาและวิเคราะห์เพื่ออธิบายถึงความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างสหพันธรัฐรัสเซียกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลีอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างอำนาจโลกในช่วงปีค.ศ. 2022-2024

1.7.5 บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล ผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

อธิบายความหมายของผลการวิจัย และเชื่อมโยงกับแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ นอกจากนี้ ยังมีการอภิปรายเพื่อเปรียบเทียบสถานการณ์จริงหรือข้อมูลจากงานวิจัยอื่น ๆ รวมถึงข้อเสนอแนะแนวทางที่อาจเป็นประโยชน์ต่อการวางนโยบายและเสนอประเด็นที่สามารถศึกษาเพิ่มเติมในอนาคต

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรัสเซีย-เกาหลีเหนือช่วงปี 2022-2024 ประเด็นแนวโน้มต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอำนาจโลกได้นำทฤษฎี Structural Realism มาเป็นกรอบในการพิจารณา โดยผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดตามคำอธิบายของ Kenneth Waltz ในหนังสือ Theory of International Politics ปี ค.ศ. 1979

2.1 ทฤษฎีสัจนิยมเชิงโครงสร้าง

ทฤษฎีสัจนิยมเชิงโครงสร้าง (Structural Realism) หรือที่รู้จักกันอีกชื่อหนึ่งว่า *Neorealism* เป็นทฤษฎีในด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่เสนอโดยนักวิชาการชาวอเมริกันชื่อ Kenneth Waltz ในหนังสือ Theory of International Politics ปี ค.ศ. 1979 จุดเด่นของทฤษฎีดังกล่าวคือการมองโลกผ่าน "โครงสร้างของระบบระหว่างประเทศ" โดยไม่ได้เน้นศึกษาที่คุณลักษณะภายในของรัฐ

ทฤษฎีดังกล่าวเน้นไปที่ระบบระหว่างประเทศเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของรัฐและรัฐ (State) คือ ผู้แสดงหลัก (Main actors) ในระบบระหว่างประเทศ โดย Waltz มองว่าระบบระหว่างประเทศมีลักษณะ "อนาธิปไตย" (Anarchy) คือสถานะที่ไม่มีรัฐบาลโลก หรือการไม่มีอำนาจสูงสุดในการควบคุมรัฐต่าง ๆ ซึ่งโครงสร้างดังกล่าวเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของรัฐ ไม่ใช่ลักษณะภายในของรัฐ

จากลักษณะ "อนาธิปไตย" รัฐแต่ละรัฐจึงจำเป็นต้องใช้แนวทางที่เรียกว่า "Self-help" หรือ การพึ่งพาตนเอง รัฐจึงต้องรักษาความมั่นคงของตนโดยการเสริมกำลังทางทหาร รวมไปถึงการแข่งขันด้านอำนาจกับรัฐอื่นเพื่อความอยู่รอดของรัฐ ซึ่งเป็นภารกิจพื้นฐานที่ทุกรัฐต้องรับผิดชอบด้วยตัวเอง เมื่อรัฐต่าง ๆ ต้องพึ่งตัวเองและกลัวว่าจะเสียเปรียบทางอำนาจ นำมาซึ่ง "การแข่งขันด้านอำนาจ" อย่างต่อเนื่อง เช่น การสะสมอาวุธ การสร้างพันธมิตร แม้รัฐจะไม่ได้ต้องการก่อสงครามแต่ด้วยโครงสร้างของระบบที่อนาธิปไตยส่งผลให้รัฐจำเป็นต้องเตรียมพร้อมเสมอ หากไม่เพิ่มศักยภาพของตนในระบบระหว่างประเทศดังกล่าวรัฐนั้น ๆ จะคู่มืออำนาจน้อยและง่ายต่อการถูกคุกคาม

โครงสร้าง (Structure) ในระบบระหว่างประเทศตามแนวคิดของ Kenneth Waltz ได้ประกอบไปด้วย 3 ประการได้แก่

1. Ordering Principle – ระบบระหว่างประเทศมีลักษณะอนาธิปไตย คือการไม่มีอำนาจสูงสุดในการควบคุม

2. *Differentiation of Units* – หน้าที่หลักของรัฐคือการอยู่รอด

3. *Distribution of Capabilities* – การกระจายของขีดความสามารถในด้านต่าง ๆ เช่น อำนาจ เศรษฐกิจ กองทัพ เป็นต้น

Waltz ได้เสนอว่า โครงสร้างของอำนาจในระบบระหว่างประเทศ สามารถแบ่งได้เป็น 3 รูปแบบใหญ่ ๆ ได้แก่

1. *Multipolarity* (ระบบหลายขั้วอำนาจ) คือสภาวะที่มีรัฐมหาอำนาจหลายประเทศที่มีอำนาจใกล้เคียงกัน เช่น อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมนี รัสเซีย ในช่วงศตวรรษที่ 19 ซึ่ง Waltz มีความเห็นว่า *Multipolarity* เป็นระบบที่ไม่ค่อยมีเสถียรภาพ เพราะขั้วอำนาจหลายฝ่ายทำให้เกิดความไม่แน่นอนและมีความเสี่ยงในการเกิดสงครามสูง

2. *Bipolarity* (ระบบสองขั้วอำนาจ) คือสภาวะที่มีขั้วอำนาจหลัก 2 ฝ่าย เช่น สหรัฐอเมริกา และสหภาพโซเวียตในยุคสงครามเย็น Waltz มองว่า *Bipolarity* มีเสถียรภาพมากที่สุด เนื่องจากการมีขั้วอำนาจเพียง 2 ขั้ว ทำให้การถ่วงดุลง่ายและสามารถควบคุมความเสี่ยงของสงครามใหญ่ได้

3. *Unipolarity* (ระบบขั้วอำนาจเดียว) คือสภาวะที่มีขั้วอำนาจเดียว เช่น สหรัฐอเมริกา หลังจากสิ้นสุดสงครามเย็น Waltz ไม่มองว่า *Unipolarity* จะคงอยู่ได้นาน และอาจทำให้รัฐอื่นรู้สึกไม่มั่นคงและส่งผลกระทบต่อรัฐอื่น ๆ ร่วมมือหรือพัฒนาอำนาจของตนเองเพื่อถ่วงดุลรัฐมหาอำนาจที่ครองความเป็นใหญ่เพียงหนึ่งเดียว กล่าวคือรัฐต่าง ๆ จะพยายามถ่วงดุลต่อรัฐมหาอำนาจ เช่น จัดตั้งพันธมิตรหรือความร่วมมือทางการเมือง-เศรษฐกิจอย่าง กลุ่ม BRICS รวมไปถึงประเทศอย่าง รัสเซีย จีน สหภาพยุโรป อินเดีย เป็นต้น ที่ได้เพิ่มอำนาจทางทหาร เศรษฐกิจ และพยายามสร้างพันธมิตร

Waltz ได้ระบุในหนังสืออีกว่าการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของจำนวนประเทศมหาอำนาจล้วนส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างอำนาจการเมืองโลก โดยโครงสร้างกำหนดรูปแบบและพฤติกรรมใหม่ ๆ ของรัฐในระบบระหว่างประเทศได้อย่างมีนัยสำคัญ ทำให้รัฐต้องปรับตัวและวางกลยุทธ์เพื่อรักษาผลประโยชน์และความมั่นคงของตนเอง (Waltz, 2010)

งานวิจัยดังกล่าวได้มุ่งเน้นไปที่สภาวะโลกหลายขั้วอำนาจโดยนำมาวิเคราะห์ผ่านความสัมพันธ์ระหว่างรัสเซีย-เกาหลีเหนือ ในช่วงปีค.ศ. 2022-2024 ก่อนจะเข้าใจถึงระบบหลายขั้วอำนาจ ผู้วิจัยจะขออธิบายถึงความหมายของคำว่า “อำนาจ” และ “การแบ่งขั้วอำนาจ” เพื่อเป็นประกอบความเข้าใจ โดยผู้วิจัยได้หยิบยกนักวิชาการอย่าง Max Weber ที่ได้กล่าวถึง “อำนาจ” ไว้อย่างชัดเจนในผลงานสำคัญชื่อ *Economy and Society* โดย Max Weber นิยามของคำ

ว่า อำนาจไว้ว่า “อำนาจคือความสามารถในการทำให้คนอื่นทำตามที่เราต้องการ แม้เขาจะไม่อยากทำก็ตาม”

หากมีอำนาจในระบบระหว่างประเทศสิ่งที่ล้วนตามมาคือ “การแบ่งขั้วอำนาจ” (Polarization) คือรูปแบบการกระจายอำนาจระหว่างประเทศ ที่จะสามารถกำหนดได้ว่าแต่ละรัฐจะเลือกแนวทาง ผักฝ้ายอย่างไร หรือพันธมิตรแบบไหน และมองตัวเองอย่างไรในระบบโลก

ซึ่งสามารถแบ่งได้ 3 ประเภทหลัก ๆ ได้แก่ Unipolar System (ระบบขั้วอำนาจเดียว) Bipolar System (ระบบสองขั้วอำนาจ) และ Multipolar System ระบบหลายขั้วอำนาจ

ระบบหลายขั้วอำนาจ (Multipolar System) ตามแนวคิดของ Kenneth Waltz ในหนังสือ *Theory of International Politics*, 1979 คือสภาพของระบบระหว่างประเทศที่มีรัฐหรือกลุ่มรัฐจำนวนมากที่มีอำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ และทหารที่ใกล้เคียงกัน ไม่มีรัฐใดรัฐหนึ่งที่โดดเด่นหรือมีอำนาจล้นเกินรัฐอื่น ๆ อย่างเบ็ดเสร็จ ระบบดังกล่าวมีความแตกต่างจากระบบสองขั้วที่มีเพียงสองมหาอำนาจหลักแข่งขันกันอย่างชัดเจนเช่นในยุคสงครามเย็น

ในระบบหลายขั้วอำนาจ การถ่วงดุลอำนาจเป็นกลไกหลักในการรักษาเสถียรภาพของระบบ โดยรัฐต่าง ๆ มักจะเลือกวิธีการที่หลากหลายในการรักษาผลประโยชน์ของตน ไม่ว่าจะเป็นการถ่วงดุลภายใน (Internal balancing) เช่น การพัฒนากองทัพและความสามารถด้านเศรษฐกิจ หรือการถ่วงดุลภายนอก (External balancing) เช่น การสร้างพันธมิตรกับรัฐอื่น ๆ เพื่อรักษาความสมดุลของอำนาจในภูมิภาคหรือระดับโลก

ลักษณะที่โดดเด่นของระบบหลายขั้วคือการไม่มีแนวแบ่งขั้วที่ชัดเจนเหมือนในระบบสองขั้ว ซึ่งทำให้รัฐต่าง ๆ สามารถดำเนินนโยบายที่ยืดหยุ่นและเลือกข้างตามผลประโยชน์เฉพาะช่วงเวลา ส่งผลให้ระบบมีทั้งศักยภาพในการสร้างเสถียรภาพแบบยืดหยุ่น และในขณะเดียวกันก็มีความเสี่ยงต่อความไม่แน่นอนและความเข้าใจผิดระหว่างรัฐ ซึ่งอาจนำไปสู่ความขัดแย้งได้หากไม่มีการจัดการที่เหมาะสม ระบบหลายขั้วอำนาจจึงแตกต่างอย่างชัดเจนจากระบบสองขั้วอำนาจ (Bipolar System) ที่มีเพียงสองมหาอำนาจหลักแข่งขันกัน เช่น สหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียตในยุคสงครามเย็น ซึ่งรัฐส่วนใหญ่ต้องเลือกเข้าร่วมกับขั้วใดขั้วหนึ่งอย่างชัดเจน ความยืดหยุ่นของระบบหลายขั้วแม้จะเปิดโอกาสให้รัฐขนาดกลางและเล็กมีบทบาทมากขึ้น แต่ก็ต้องอาศัยทักษะทางการทูตสูง และมีโอกาสเกิดความสับสนในการจัดสมดุลอำนาจหากขาดการประสานความเข้าใจระหว่างรัฐต่าง ๆ

หนึ่งในยุคที่สะท้อนภาพของระบบหลายขั้วได้ชัดเจนคือช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง (ค.ศ. 1815–1914) ที่มีมหาอำนาจยุโรป ได้แก่ อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมนี รัสเซีย และออสเตรีย-ฮังการี ต่างมีอำนาจและอิทธิพลระดับใกล้เคียงกัน การเมืองระหว่างประเทศในช่วงนั้นเต็มไปด้วย

การจัดตั้งพันธมิตร การถ่วงดุลอำนาจ และความพยายามหลีกเลี่ยงสงครามผ่านการทูต ระบบพันธมิตรที่เกิดขึ้นในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 ถึงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 เป็นกลไกสำคัญในการสร้างสมดุลอำนาจ ตัวเช่น การจัดตั้ง กลุ่มไตรพันธมิตร (Triple Alliance) ระหว่าง เยอรมนี ออสเตรีย-ฮังการี และอิตาลี และ กลุ่มไตรภาคี (Triple Entente) ระหว่าง ฝรั่งเศส รัสเซีย และ สหราชอาณาจักร ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อถ่วงดุลอำนาจกันและกัน ระบบพันธมิตรเหล่านี้สะท้อนถึงความพยายามในการป้องกันไม่ให้รัฐใดรัฐหนึ่งกลายเป็นฝ่ายที่มีอำนาจล้นเกินจนสามารถคุกคามสมดุลในยุโรปได้ แม้จะมีความร่วมมือในระดับหนึ่ง แต่ระบบหลายขั้วในช่วงเวลาดังกล่าวยังคงมีลักษณะไม่แน่นอนและเปราะบาง เพราะการเปลี่ยนแปลงด้านยุทธศาสตร์ ความหวาดระแวงระหว่างมหาอำนาจ และการแข่งขันทางทหารอย่างเข้มข้น โดยเฉพาะการสะสมอาวุธและการวางแผนสงครามล่วงหน้า ส่งผลให้กลไกถ่วงดุลอำนาจที่ควรสร้างเสถียรภาพกลับกลายเป็นปัจจัยเร่งให้เกิดความตึงเครียดอย่างต่อเนื่อง จนนำไปสู่การระเบิดของสงครามโลกครั้งที่หนึ่งในปี ค.ศ. 1914 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า แม้ระบบหลายขั้วจะเปิดโอกาสให้เกิดการถ่วงดุลและการทูตหลากหลายรูปแบบ แต่ในบางกรณีก็อาจนำไปสู่ความไม่มั่นคง หากขาดความไว้วางใจและกลไกควบคุมความขัดแย้งที่มีประสิทธิภาพ

สาเหตุหลักที่ก่อให้เกิดระบบหลายขั้วอำนาจตามที่ผู้วิจัยวิเคราะห์ได้มีอยู่ 6 ปัจจัย ได้แก่

1. การเพิ่มจำนวนของประเทศมหาอำนาจ

ตามแนวคิดของ Kenneth Waltz การปรากฏตัวของรัฐมหาอำนาจใหม่ ๆ ที่มีศักยภาพทั้งทางเศรษฐกิจ การทหาร และเทคโนโลยี ส่งผลให้โครงสร้างของระบบระหว่างประเทศเปลี่ยนจากการมีขั้วอำนาจน้อยรายไปสู่การกระจายอำนาจในลักษณะหลายขั้ว รัฐอย่างจีน รัสเซีย สหภาพยุโรป อินเดีย ในปัจจุบันซึ่งได้แสดงบทบาทเชิงยุทธศาสตร์มากขึ้นในเวทีโลก ทำให้ไม่มีรัฐใดสามารถผูกขาดอำนาจหรือครอบงำระบบโลกได้เพียงลำพังเหมือนในระบบขั้วเดียว (Unipolar system) อีกต่อไป

2. การลดลงของอำนาจขั้วเดิม

อำนาจของรัฐขั้วเดียว เช่น สหรัฐฯ หลังสงครามเย็น เริ่มเสื่อมถอย (เชิงเศรษฐกิจและความชอบธรรม) จนไม่สามารถครอบงำระบบได้อย่างเบ็ดเสร็จ นักวิชาการที่มีชื่อเสียงอย่าง JOSEPH NYE ได้กล่าวการลดลงอำนาจของสหรัฐอเมริกา ถึงในหนังสือ *The Future of Power* (2011) และบทความหลายชิ้น เช่น *Is the American Century Over?* โดยสรุปได้ว่าอำนาจของสหรัฐฯ ไม่ได้ หดลงแต่กำลัง “เปลี่ยนมือ” หรือ “กระจายตัว”

3. การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจโลก (Global Economic Rebalancing)

เศรษฐกิจโลกที่เคยถูกรอบงำโดยโลกตะวันตก โดยเฉพาะสหรัฐฯ และยุโรป กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากการเติบโตอย่างรวดเร็วของประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่ โดยเฉพาะ กลุ่ม BRICS (บราซิล รัสเซีย อินเดีย จีน แอฟริกาใต้) ซึ่งมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจ การค้าระหว่างกัน และการลงทุนระหว่างประเทศ การเกิดขึ้นของ ธนาคารเพื่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชีย (AIIB) ที่จีนผลักดัน เป็นตัวอย่างชัดเจนของการพยายามสร้างระบบการเงินระหว่างประเทศที่ไม่ขึ้นกับตะวันตก ซึ่งส่งผลให้ศูนย์กลางเศรษฐกิจโลกเคลื่อนตัวจากมหาสมุทรแอตแลนติกสู่มหาสมุทรแปซิฟิก

4. การพัฒนาเทคโนโลยีและกองทัพในวงกว้าง

ในอดีต เทคโนโลยีการทหารขั้นสูงจำกัดอยู่เฉพาะรัฐมหาอำนาจไม่กี่ราย แต่ปัจจุบัน เทคโนโลยีเหล่านี้เริ่มแพร่หลายมากขึ้น รัฐขนาดกลางหรือเกิดใหม่สามารถพัฒนา ซีปนาอูธ, ไชเบอร์อาอูธ, หรือ ระบบป้องกันตนเองขั้นสูง ได้ด้วยตนเอง รวมไปถึงการวิจัยและพัฒนาด้าน AI, โดรน, และอาวุธพลังงานยังช่วยลดการพึ่งพารัฐมหาอำนาจเดิม ซึ่งนำไปสู่การกระจายขีดความสามารถทางอำนาจและลดการผูกขาดด้านความมั่นคงของโลกตะวันตก

5. การฟื้นคืนของแนวคิดภูมิรัฐศาสตร์ (Geopolitical Resurgence)

หลายประเทศหันมาใช้ภูมิศาสตร์เชิงยุทธศาสตร์ เป็นเครื่องมือในการแสดงบทบาทบนเวทีโลกเช่น จีน ใช้ยุทธศาสตร์ “Belt and Road Initiative (BRI)” เชื่อมโยงเศรษฐกิจและการเมืองกับภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลก ในขณะที่รัสเซียแสดงบทบาททางภูมิรัฐศาสตร์อย่างเด่นชัดในการเริ่มปฏิบัติการพิเศษทางทหารต่อยูเครนและการขยายอิทธิพลในเอเชียกลางและตะวันออกกลาง

6. บทบาทขององค์กรระหว่างประเทศและกลุ่มพหุภาคี

องค์กรระหว่างประเทศที่ไม่ใช่ตะวันตก เช่น BRICS, SCO (Shanghai Cooperation Organization), ASEAN, และ AU (African Union) เริ่มมีบทบาทสำคัญมากขึ้นในการจัดระเบียบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นทางเลือกหรือทางท้าทายต่อระเบียบโลกที่นำโดยสหรัฐฯ และตะวันตกการที่รัฐเลือกดำเนินนโยบายแบบพหุภาคีมากขึ้น ทำให้เกิดการกระจายศูนย์กลางอำนาจและลดการครอบงำแบบขั้วเดียว

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าในช่วงไม่กี่ทศวรรษที่ผ่านมา โลกได้เคลื่อนจากระเบียบโลกแบบขั้วเดียวซึ่งสหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำหลักไปสู่ระบบหลายขั้วอำนาจเนื่องมีจำนวนมหาอำนาจเพิ่มขึ้น เช่น จีน รัสเซีย สหภาพยุโรป และอินเดีย ที่มีบทบาทมากขึ้นในเวทีโลก การเปลี่ยนแปลงนี้สะท้อนให้เห็นถึงการกระจายอำนาจในด้านเศรษฐกิจ การเมือง และเทคโนโลยี ซึ่งนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของระบบระหว่างประเทศ เช่นเดียวกับนักวิชาการหลายท่านที่ได้กล่าวถึงขั้วอำนาจที่กำลังเข้าสู่สภาวะโลกแบบหลายขั้วอำนาจ เช่น ศาสตราจารย์ John Mearsheimer นักวิชาการ

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจากมหาวิทยาลัยชิคาโก ได้แสดงให้เห็นว่าโลกกำลังเปลี่ยนจากระเบียบโลกแบบขั้วเดียว (Unipolarity) ที่สหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำหลักไปสู่ระเบียบโลกแบบหลายขั้วอำนาจโดยมีมหาอำนาจใหม่ เช่น จีนและรัสเซีย ได้เข้ามามีบทบาทเพิ่มขึ้น (Mearsheimer, 2021)

2.2 ทบทวนวรรณกรรม

2.2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของรัสเซีย-เกาหลีเหนือ

นักวิชาการหลายท่านได้หยิบยกความสัมพันธ์ระหว่างรัสเซีย-เกาหลีเหนือมาอธิบายเป็นช่วง ๆ เนื่องด้วยทั้งสองประเทศมีอุดมการณ์ การปกครองที่ไปด้วยกันได้ และเนื่องมาจากมีจุดประสงค์เดียวกันคือต้องการต่อต้านโลกตะวันตก ผู้เขียนงานวิชาการส่วนใหญ่จะเริ่มทำความตั้งแต่จุดเริ่มต้นของความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศโดยในหนังสือของ Andrei Lankov ผู้เขียนหนังสือ "From Stalin to Kim Il Sung: The Formation of North Korea, 1945-1960" ได้อธิบายถึงบทบาทของโซเวียตในการก่อตั้งเกาหลีเหนือในการวางรากฐานต่าง ๆ ให้กับเกาหลีเหนือ (Lankov, 2002) เช่นเดียวกับในงานวิจัยของ Adhi Cahya Fahadayna ผู้เขียนบทความชื่อ From Russia with Love: A Historical Analysis of Russia Foreign Policy toward North Korea ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศได้เริ่มต้นนับตั้งแต่สมัยสหภาพโซเวียตทั้งในด้านการเมือง การทหาร รวมถึงเทคโนโลยี เพื่อต่อต้านอิทธิพลตะวันตกในคาบสมุทรเกาหลี จบถึงยุคสมัยของวลาดิมีร์ ปูติน ที่ยังคงความสัมพันธ์มาอย่างยาวนาน แม้จะมีช่วงเวลาหินหน้างอย่างในยุคของบอริส เยลต์ซิน (Fahadayna, 2023)

รัสเซียในยุคปูตินเป็นยุคที่รัสเซียได้ฟื้นฟูประเทศและเดินหน้าต่อการสร้างภาพลักษณ์ของตนต่อเวทีการเมืองโลกในฐานะมหาอำนาจ ปรีห์ปราง ฌนอมคักดีชัย ได้วิเคราะห์ถึงความขัดแย้งรัสเซีย-ยูเครนในงานชื่อ ช่วงเวลาแห่งอดีตและอนาคตของรัสเซีย: ทวิพัทธ์แห่งการกระทำของรัฐในสงครามรัสเซีย-ยูเครน ว่ารัสเซียยังคงย้ำถึงการเป็นมหาอำนาจของตนในเวทีโลก ผลพลวงที่ตามมาจากการที่รัสเซียเริ่มปฏิบัติการพิเศษทางทหารต่อยูเครนคือการถูกคว่ำบาตรจากชาติตะวันตก ส่งผลให้รัสเซียได้แสวงหาพันธมิตรที่มีแนวคิดใกล้เคียงกันอย่าง เกาหลีเหนือ และในงานวิจัยของ C.S. W. Henry ที่มีชื่อว่า Axis of Isolation: North Korea and Russia's Strategic Partnership in Ukraine ได้อธิบายถึงรัสเซีย-เกาหลีเหนือใช้ความร่วมมือ เพื่อเป็นเครื่องมือในการต่อต้านอิทธิพลจากสหรัฐฯ โดยเฉพาะในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก ซึ่งเผชิญแรงกดดันจากเกาหลีใต้และญี่ปุ่น นำมาซึ่งการส่งอาวุธ รวมไปถึงการมีความสัมพันธ์ในประเด็นต่าง ๆ จากความสัมพันธ์ดังกล่าวนำมาซึ่งพันธมิตรยุทธศาสตร์ระยะยาว (C.S. W. Henry, 2025)

นอกจากนี้เรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างรัสเซีย-เกาหลีเหนือยังมีนักวิชาการหลายท่านมองว่าเป็นการใกล้ชิดกันแบบมีพัฒนาการที่ชัดเจนมากขึ้นตามที่ Jacqueline Westermann ได้เขียนอธิบายไว้ในงานชื่อ *Putin and North Korea: Exploring Russian Interests Around the Peninsula* โดยอธิบายว่ารัสเซียและเกาหลีเหนือมีความสัมพันธ์ที่มีพัฒนาการนับตั้งแต่สมัยสหภาพโซเวียต ทั้งคู่ต่างเป็นพันธมิตรกันเพื่อความอยู่รอดรวมไปถึงการมีจุดประสงค์เดียวกันคือการต่อต้านตะวันตก แม้ในช่วงแรก ๆ ความสัมพันธ์ของสองประเทศจะเหมือนพันธมิตรทั่วไป ทว่าในปัจจุบันโลกได้เข้าสู่ยุคที่มีการแบ่งขั้วอำนาจทางการเมืองโลกที่ชัดเจนขึ้น (Westermann, 2018) ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศเป็นช่วงที่ทั่วโลกจับตามองยิ่งโดยเฉพาะด้านการทหาร ขึ้นจากงานของสองผู้เขียน Sung-Ho Joo และ Tae-Hwan Kwak ในงานชื่อ *Military Relations Between Russia and North Korea* จะเห็นได้ว่ารัสเซียได้เริ่มความสัมพันธ์ทางทหารกับเกาหลีเหนือและเข้มข้นขึ้นในช่วงปัจจุบัน (Joo & Kwak, 2001)

2.2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสนธิสัญญายุทธศาสตร์แบบรอบด้าน

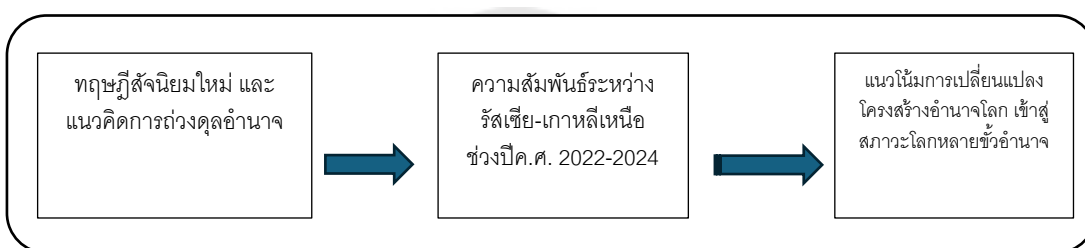
นอกเหนือจากการมีจุดยืนร่วมกันแล้วทั้งรัสเซียและเกาหลีเหนือต่างได้รับผลประโยชน์จากความสัมพันธ์ดังกล่าว เช่นการที่เกาหลีเหนือได้รับอาหาร ทรัพยากร เทคโนโลยีทางทหาร รวมถึงการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ในขณะเดียวกัน รัสเซียนั้นได้รับอาวุธและยุทโธปกรณ์จากเกาหลีเหนือ ซึ่ง Edward Howell ได้อธิบายไว้ในงานชื่อ *North Korea and Russia's Dangerous Partnership* (Howell, 2024) และในงานของ Cha Du Hyeogn ที่ได้ขยายความถึงสนธิสัญญาดังกล่าวในงานชื่อ *Implications of the DPRK-Russia Treaty on Comprehensive Strategic Partnership* ความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นขึ้นในช่วงปีค.ศ.2022- 2024 ได้ยกระดับจากพันธมิตรที่ดีสู่พันธมิตรเชิงยุทธศาสตร์แบบครอบคลุม ผ่านการลงนามสนธิสัญญาใหม่ในปี 2024 ซึ่งเป็นสนธิสัญญาครอบคลุมทั้งด้านการทหาร เศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และวัฒนธรรม Eun-ju Choi ได้ระบุไว้ในงานวิจัยชื่อ *Evaluation of North Korea-Russia Relations Following Chairman Kim Jong Un's Visit to Russia in 2023: Focus on Non-Military Sectors* (Choi, 2024)

จากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมดข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษาที่ผ่านมายังคงจำกัดอยู่เพียงแค่ความสัมพันธ์ระหว่างรัสเซีย-ยูเครน ตามช่วงเวลาและ ในความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ทว่ายังไม่มีการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างรัสเซีย-เกาหลีเหนือช่วงปี ค.ศ. 2022-2024 และแนวโน้มต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอำนาจโลก แม้ประเด็นโครงสร้างอำนาจโลกในปัจจุบันยังคงเป็นที่ถกเถียงกันในแวดวงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เช่นกลุ่มที่มองว่าการเมืองโลกปัจจุบันยังคงอยู่ในสภาวะขั้วอำนาจเดียว กลุ่มที่มองว่าโลกกลับสู่สภาวะสองขั้วอำนาจ หรือกลุ่มที่มองว่าการเมืองโลกมีสภาวะหลายขั้วอำนาจ รวมไปถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่เป็นแกนนำ

ของชั่วคราวดังกล่าวส่งผลต่อโครงสร้างอำนาจโลกได้อย่างไร จึงทำให้ผู้วิจัยเกิดคำถามว่า ความสัมพันธ์ระหว่างรัสเซียกับเกาหลีเหนือในช่วงปี.ศ. 2022–2024 สะท้อนให้เห็นถึงเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างอำนาจโลกอย่างไร

2.3 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดและการทบทวนวรรณกรรม มาสร้างโครงในการวิเคราะห์ โครงสร้างอำนาจโลกในปัจจุบันมีบทบาทต่อ ความสัมพันธ์ระหว่างรัสเซีย-เกาหลีเหนือ ช่วงปี.ศ. 2022–2024 ดังนี้

การศึกษานี้ใช้กรอบทฤษฎีสัจนิยมใหม่ (Structural Realism) และแนวคิดการถ่วงดุลอำนาจ (Balance of Power) เป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์ โดยมองว่าระบบระหว่างประเทศถูกกำหนดโดยโครงสร้างของอำนาจ และรัฐจะมุ่งรักษาความอยู่รอด ผ่านการสะสมอำนาจและสร้างพันธมิตรเชิงยุทธศาสตร์ ผู้วิจัยได้นำความเข้าใจจากทฤษฎีดังกล่าวมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรัสเซียและเกาหลีเหนือในช่วงปี ค.ศ. 2022–2024 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่โลกกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างอำนาจระหว่างประเทศที่มีแนวโน้มเข้าสู่สภาวะหลายขั้วอำนาจอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น อันเกิดจากการแข่งขันของชาติมหาอำนาจ เช่น สหรัฐฯ จีน และรัสเซีย ในการเมืองโลก โดยเฉพาะการที่ความสัมพันธ์ระหว่างรัสเซีย-เกาหลีเหนือ รวมไปถึงปัจจัยอื่น ๆ เช่น จำนวนมหาอำนาจที่เพิ่มขึ้น กลุ่มความร่วมมือใหม่ที่เกิดขึ้นมา มีบทบาทในเวทีการเมืองโลก

เพื่อให้เห็นถึงภาพรวมของความสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ของรัสเซีย-เกาหลีเหนือที่โยงกับเรื่องโครงสร้างอำนาจโลก จึงได้จัดทำแผนภาพข้างต้น เพื่อแสดงให้เห็นถึงกระบวนการของทฤษฎีสัจนิยมใหม่และความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศ ในสภาวะเมืองโลกหลายขั้วอำนาจที่ชัดเจนขึ้น

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

3.1 การออกแบบงานวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นงานวิจัยในเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเอกสารและการวิเคราะห์ที่มุ่งวิเคราะห์นโยบายต่างประเทศของรัสเซียต่อสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลีในช่วงค.ศ. 2022-2024 โดยใช้ความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างสหพันธรัฐรัสเซียกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลีในช่วงปีค.ศ.2022-2024 เป็นกรอบในการศึกษา เพื่อเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศ และแนวโน้มด้านโครงสร้างอำนาจโลก

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยอาศัยจากแหล่งข้อมูลที่สามารถเข้าถึงได้ เช่น เว็บไซต์ของหน่วยงานรัฐบาล แลกเปลี่ยนบทความวิชาการ ตลอดจนหนังสือและแหล่งข่าวต่างประเทศ ทำให้สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลเหล่านี้เพื่อนำมาอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างรัสเซีย-เกาหลีเหนือ ช่วงปีค.ศ. 2022-2024 สะท้อนแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างอำนาจโลกอย่างไร

3.2 ประเภทของข้อมูลและแหล่งข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้แบ่งประเภทของข้อมูลและแหล่งข้อมูลออกเป็น 2 กลุ่มสำคัญ เพื่อวิเคราะห์ทั้งนโยบายต่างประเทศของสหพันธรัฐรัสเซีย ความสัมพันธ์ระหว่างสหพันธรัฐรัสเซียกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลีในช่วงปีค.ศ.2022-2024 และบริบทการเมืองโลกที่ส่งผลต่อโครงสร้างอำนาจการเมืองโลก ได้แก่

3.2.1 ข้อมูลด้านเชิงความสัมพันธ์ระหว่างสหพันธรัฐรัสเซียกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลีในช่วงปีค.ศ.2022-2024 โดยศึกษาจากแถลงการณ์และเว็บไซต์ของหน่วยงานรัฐบาล เช่น เว็บไซต์กระทรวงการต่างประเทศแห่งสหพันธรัฐรัสเซีย (Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation) สำนักข่าวกลางของรัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี (Korean Central News Agency)

3.2.2 ข้อมูลด้านบริบทการเมืองโลกที่ส่งผลต่อโครงสร้างอำนาจการเมืองโลก โดยใช้แหล่งข่าวสากลที่น่าเชื่อถือทั้งไทยและต่างประเทศ อย่างเช่น BBC, CNN, The Standard เป็นต้น

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่รวบรวมจากแหล่งต่าง ๆ ถูกนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยใช้ทฤษฎีสัจนิยมใหม่และกรอบแนวคิดการถ่วงดุลอำนาจ เพื่อศึกษาถึงนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกาและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลีในช่วงปีค.ศ. 2022-2024 และบริบทการเมืองโลกที่ส่งผลต่อโครงสร้างอำนาจการเมืองโลก

กรอบการวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 2 มิติได้แก่ มิติแรกความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกาและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลีในช่วงปีค.ศ.2022-2024 และมิติที่บริบทการเมืองโลกที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอำนาจการเมืองโลก

บทที่ 4

ผลการศึกษา

ความสัมพันธ์ระหว่างรัสเซีย-เกาหลีเหนือได้เริ่มต้นขึ้นนับตั้งแต่ในสมัยยังเป็นสหภาพโซเวียต โดยได้เริ่มต้นตั้งแต่ในช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยเฉพาะการมีบทบาทต่อการก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์ในปี ค.ศ. 1925 (รณรงค์ วงศ์โอบอ้อม, 2561) ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ในปี ค.ศ. 1945 คาบสมุทรเกาหลีเป็นอิสระจากที่เคยตกอยู่ภายใต้จักรวรรดิญี่ปุ่นนับตั้งแต่ค.ศ. 1910 อย่างไรก็ตาม อิสรภาพที่คาบสมุทรเกาหลีได้มานั้นเกิดขึ้นท่ามกลางบริบทของการแตกต่างทางอุดมการณ์ของสองมหาอำนาจอย่างสหภาพโซเวียตและสหรัฐอเมริกา หรือที่รู้จักกันในชื่อสงครามเย็น สองมหาอำนาจได้เข้าไปมีบทบาทในคาบสมุทรเกาหลี

สหภาพโซเวียตได้เข้าไปมีบทบาททางเหนือของคาบสมุทร ในปีค.ศ. 1945 เป็นช่วงเวลาที่โซเวียตเข้าไปมีอิทธิพลอย่างมากโดยเฉพาะด้านโครงสร้างการปกครองจะเห็นได้จาก พลเอก อีวาน มิคฮาอิลอวิช ชิสเตียคอฟ (Colonel General Ivan Mikhailovich Christyakov) ผู้บัญชาการกองทัพบกที่ 25 ของกองทัพบกแดง (Red Army) เป็นผู้นำกองทัพบกเข้าสู่กรุงเปียงยางทำให้โซเวียตสามารถเข้าควบคุมพื้นที่ทางตอนเหนือได้อย่างสมบูรณ์ รวมไปถึงการสนับสนุนต่อคิม อิลซุง (Kim IL Sung) ซึ่งกลายเป็นผู้นำสูงสุดคนแรกของเกาหลีเหนือในเวลาต่อมา (Lankov, 2002) สงครามเกาหลีจึงได้เริ่มต้นขึ้นและได้ชื่อว่าเป็น สงครามร้อนแรกของสงครามเย็นและเป็นผลพวงถึงปัจจุบัน ต่อมาเมื่อวันที่ 9 กันยายน ค.ศ. 1948 สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี (DPRK) หรือเกาหลีเหนือก็ได้รับการสถาปนาอย่างเป็นทางการ โดยมี คิม อิลซุง เป็นผู้นำสูงสุดคนแรกของเกาหลีเหนือ ในขณะที่ทางใต้มีการสถาปนาสาธารณรัฐเกาหลี (Republic of Korea – ROK) หรือเกาหลีใต้เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม ค.ศ. 1948 ภายใต้การสนับสนุนของสหรัฐอเมริกาความขัดแย้งทางอุดมการณ์ระหว่างสองมหาอำนาจสะท้อนออกมาในคาบสมุทรเกาหลีอย่างชัดเจน และนำไปสู่การบุกเกาหลีใต้โดยกองทัพเกาหลีเหนือเมื่อวันที่ 25 มิถุนายน ค.ศ. 1950 ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของสงครามเกาหลี (Liberty in North Korea, 2024) หรือที่รู้จักกันในชื่อสงครามร้อนครั้งแรกของสงครามเย็น

ถึงแม้ว่าโซเวียตจะมีบทบาทต่อการก่อตั้งเกาหลีเหนือมากมายทว่ากลางทศวรรษ 1950 ถึง 1960 สหภาพโซเวียตยังคงให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและการทหารแก่เกาหลีเหนือแต่ความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองเสื่อมถอยลงเนื่องจากในช่วงกลางค.ศ. 1950-1960 เนื่องจากปัจจัยภายในของรัสเซียและ ผู้นำเกาหลีเหนืออย่างคิม อิล ซุง ได้กวาดล้างกลุ่มที่สนับสนุนโซเวียตและจีนภายในผู้นำของเกาหลีเหนืออย่างรุนแรงเพื่อรวบรวมอำนาจ โซเวียตจึงได้ลดความช่วยเหลือลงแต่ไม่ได้ตัดความช่วยเหลือจนกระทั่งสิ้นสุดสงครามเย็น (Kim, 2023)

อย่างไรก็ตามในช่วงทศวรรษ 1980 สหภาพโซเวียตเริ่มเผชิญกับวิกฤตเศรษฐกิจและความไม่พอใจภายในประเทศ ในขณะเดียวกัน เกาหลีเหนือได้เผชิญความโดดเดี่ยวทางระหว่างประเทศ ความยากจนภายในประเทศ และแรงกดดันจากประชาคมโลกในประเด็นการพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์ ท่ามกลางบริบทเช่นนี้ เกาหลีเหนือจึงต้องกำหนดนโยบายทั้งภายในและภายนอกเพื่อความอยู่รอดของระบอบเผด็จการที่ยืนยาวกว่าเจ็ดทศวรรษซึ่งภายหลังสงครามเย็นแม้โลกและพันธมิตรได้เปลี่ยนแปลงไปแต่เกาหลีเหนือยังคงเดินตามอุดมการณ์ "จูเช" (Juche) หรืออุดมการณ์ทางการเมืองแห่งชาติของเกาหลีเหนือ นับตั้งแต่ทศวรรษ 1970 (KBS World Radio, 2025)

ในช่วงศตวรรษต่อมาจะเห็นได้ว่ารัสเซียกลับมามีบทบาททางการเมืองโลกอย่างเห็นได้ชัด เรียกได้ว่าเป็นยุคที่รัสเซียฟื้นฟูกลับสู่อำนาจในทางการเมืองโลกอีกครั้ง การขึ้นสู่อำนาจของวลาดีมีร์ ปูตินในปี ค.ศ. 2000 ภายหลังจากที่ประเทศต้องเผชิญกับความไร้เสถียรภาพทางเศรษฐกิจ การเมือง และอัตลักษณ์ภายใต้ยุคเปลี่ยนผ่านหลังสหภาพโซเวียต ปูตินในฐานะอดีตเจ้าหน้าที่ KGB ที่ได้เข้าสู่การเมือง ไม่เพียงเข้ามาเพื่อบริหารประเทศ หากแต่มีเป้าหมายเพื่อฟื้นฟูความยิ่งใหญ่ของรัสเซียทั้งในด้านความมั่นคง อำนาจอรัฐ และสถานะในเวทีระหว่างประเทศ (Ascher, 2017) ไม่ว่าจะเป็นการเสริมสร้างอำนาจทางทหาร การผนวกไครเมียในปี 2014 การแทรกแซงในความขัดแย้งระดับภูมิภาค รวมถึงการใช้พลังงานเป็นเครื่องมือทางการเมือง ทัดนี้ การที่สหรัฐฯ ต้องเผชิญความท้าทายภายในประเทศ เช่น วิกฤตเศรษฐกิจ ความขัดแย้งทางการเมืองภายใน และผลกระทบจากสงครามต่อต้านการก่อการร้ายที่ยืดเยื้อในอัฟกานิสถานและอิรัก ได้ลดทอนอิทธิพลของตนและเปิดพื้นที่ให้ประเทศอื่น ๆ ขยายบทบาทมากขึ้น

นับตั้งแต่ช่วงทศวรรษ 2010 เป็นต้นมา โครงสร้างอำนาจโลกได้เปลี่ยนผ่านสู่ยุคหลายขั้วอำนาจมากขึ้น จะเห็นได้จากการผงาดขึ้นของประเทศจีนที่กลายเป็นมหาอำนาจใหม่ที่เติบโตอย่างรวดเร็วทั้งในด้านเศรษฐกิจและทางทหาร (Gjeltten, 2010) รัสเซียภายใต้การนำของประธานาธิบดี วลาดีมีร์ ปูติน ซึ่งได้เริ่มฟื้นฟูบทบาททางภูมิรัฐศาสตร์อย่างเข้มแข็งขึ้นทางด้านเศรษฐกิจ การทหารและนโยบายที่แสดงอิทธิพลมากขึ้นขณะที่สหรัฐอเมริกาต้องเผชิญกับความท้าทายจากภายในประเทศและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในการเมืองโลก เนื่องจากในช่วงศตวรรษที่ 21 ได้เกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่มหาอำนาจอย่างสหรัฐฯ ได้เข้าไปมีส่วนร่วมอย่างเหตุการณ์ 9/11 (2001) เหตุการณ์โจมตีตึกเวิลด์เทรดในปีค.ศ. 2001 ทำให้สหรัฐฯ ปรับนโยบายต่างประเทศซึ่งให้ความสำคัญกับ “สงครามต่อต้านการก่อการร้าย” โดยเข้าสู่สงครามในอัฟกานิสถานและอิรักซึ่งสร้างภาระทางเศรษฐกิจและการเมือง ส่งผลให้บทบาทของสหรัฐฯ ในเวทีโลกเปลี่ยนไปและเปิดช่องให้มหาอำนาจอื่น ๆ เช่นจีน รัสเซีย อินเดียมีโอกาสขยายบทบาทและอิทธิพลในเวทีโลกมากขึ้น กล่าวคือในช่วงเวลานั้นสหรัฐฯ ยุ่งกับสงครามการก่อการร้ายจึงเป็น

เหตุผลหนึ่งที่ทำให้โครงสร้างอำนาจโลกเริ่มเปลี่ยนไปจากเดิมอย่างไรก็ตามการที่จีนก้าวขึ้นมาเป็นอำนาจและการผนวกโครเมียของรัสเซียทำให้สหรัฐฯ หันกลับมาให้ความสำคัญกับการเมืองของมหาอำนาจอีกครั้ง (Rohan Gunaratna, 2021)

4.1 รัสเซีย-เกาหลีเหนือ: ความสัมพันธ์ในบริบทโลกหลายขั้วอำนาจ

ในช่วงปี ค.ศ. 2022–2024 รัสเซียกำหนดนโยบายต่อเกาหลีเหนืออย่างชัดเจนในทิศทางของ “การฟื้นฟูพันธมิตร” รวมไปถึงนโยบายตอบโต้ตะวันตก นโยบายดังกล่าวไม่ได้เป็นเพียงความสัมพันธ์ทวิภาคีเชิงมิตรภาพ แต่เป็นการจัดวางเกาหลีเหนือให้อยู่ในตำแหน่งพันธมิตรยุทธศาสตร์ของรัสเซีย ทั้งในด้านการเมือง ความมั่นคง และเศรษฐกิจ

ภายใต้โครงสร้างการเมืองโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเป็นหลายขั้วอำนาจมากขึ้นความร่วมมือระหว่างรัสเซียและเกาหลีเหนือจึงไม่ได้เป็นเพียงการตอบโต้แรงกดดันจากโลกตะวันตกเท่านั้น แต่ยังเป็นการทำลายระเบียบโลกแบบเสรีนิยมที่นำโดยสหรัฐอเมริกา โดยสร้างเครือข่ายพันธมิตรใหม่ที่ตั้งอยู่บนหลักการอธิปไตย ผลประโยชน์ร่วม และการต่อต้านอิทธิพลตะวันตก ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศจึงสะท้อนแนวโน้มที่ประเทศบางกลุ่มพยายามออกจากระเบียบโลกเดิม เพื่อสร้างดุลอำนาจใหม่ในเวทีระหว่างประเทศ (Cha & Kim, 2024)

ในขณะเดียวกัน ขั้วอำนาจอื่น ๆ ได้เริ่มก่อตัวขึ้นอย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นจีนที่มีบทบาทอย่างมากในเอเชีย โดยใช้นโยบาย Belt and Road Initiative (BRI) เพื่อขยายอิทธิพลทางเศรษฐกิจและการเมืองไปยังภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลก พร้อมทั้งเร่งเสริมขีดความสามารถทางทหารและเทคโนโลยีเพื่อท้าทายอำนาจตะวันตก (Iffat et al., 2025) อิหร่านในฐานะรัฐอิสลามเชิงอุดมการณ์ที่มีบทบาทมากขึ้นในตะวันออกกลาง โดยใช้นโยบายเชิงรุกผ่านเครือข่ายพันธมิตรและกลุ่มติดอาวุธ เช่น Hezbollah และ Houthis เพื่อสร้างอิทธิพลเหนือภูมิภาคและต่อต้านผลประโยชน์ของชาติตะวันตก (Wilson Center, 2023) อีกหนึ่งมหาอำนาจได้แก่ อินเดีย ซึ่งเป็นประเทศประชาธิปไตยที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในโลกและด้วยการมีจำนวนประชากรที่เยอะที่สุดในโลกได้ส่งผลต่อต้านเศรษฐกิจที่เติบโตของอินเดีย โดยอินเดียได้ดำเนินนโยบายต่างประเทศแบบไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด เพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนทั้งกับสหรัฐฯ รัสเซีย (Donald, 2024) ในขณะเดียวกันสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรปยังคงเป็นแกนกลางของระเบียบโลกเสรีนิยม โดยสหรัฐฯ ยังคงมีบทบาทนำในองค์การระหว่างประเทศ เช่น NATO และ IMF รวมถึงการมีอำนาจทางการเมืองและเศรษฐกิจ รวมถึงสหภาพยุโรปที่ยังดำรงสถานะในการผลักดันค่านิยมประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน และการพัฒนาที่ยั่งยืนในโลก

ในบริบทนี้ความร่วมมือระหว่างรัสเซียและเกาหลีเหนือไม่ควรถูกมองเพียงในฐานะพันธมิตรเชิงยุทธศาสตร์แบบทวิภาคีเท่านั้น แต่ควรตีความว่าเป็นส่วนหนึ่งของขั้วอำนาจทางเล็อก

ที่ โดยเฉพาะกับกลุ่มประเทศตะวันตกที่ยังคงยึดระเบียบโลกเสรีนิยมเป็นแกนกลาง ชั่วอำนาจใหม่นี้มีได้เพียงแต่ต่อต้าน แนวคิดเสรีนิยมตะวันตกเท่านั้น แต่ยังเสนอแนวทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศแบบใหม่โดยไม่ยอมให้เกิดการแทรกแซงจากภายนอก ด้วยเหตุนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างรัสเซียและเกาหลีเหนือจึงสะท้อนภาพของโลกที่กำลังเปลี่ยนผ่าน จากระเบียบโลกที่เคยถูกควบคุมโดยตะวันตกไปสู่ระเบียบใหม่ที่มีศูนย์กลางหลายแห่ง ซึ่งแต่ละขั้วต่างผลักดันรูปแบบการพัฒนาอัตลักษณ์ทางอุดมการณ์ และความมั่นคงในแบบของตนเอง ในศตวรรษที่ 21 จึงกำลังเคลื่อนเข้าสู่ยุคแห่ง "สภาวะหลายขั้วอำนาจ" ที่ไม่มีประเทศใดสามารถกำหนดระเบียบโลกได้แต่เพียงฝ่ายเดียวอีกต่อไป

4.1.1 พัฒนาการด้านการทูตระหว่างรัสเซียและเกาหลีเหนือ

นับตั้งแต่ปี 2022 ความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างรัสเซียและเกาหลีเหนือได้พัฒนาอย่างมีนัยสำคัญท่ามกลางบริบทของความขัดแย้งระหว่างรัสเซียกับชาติตะวันตก โดยเกาหลีเหนือแสดงออกถึงการสนับสนุนรัสเซียอย่างเปิดเผย เช่น การรับรองการผนวกดินแดนในยูเครน ขณะที่รัสเซียก็ตอบสนองด้วยการยกระดับความร่วมมือทั้งในด้านเศรษฐกิจ การทหาร และความมั่นคง จุดสำคัญเกิดขึ้นในปี 2024 เมื่อประธานาธิบดี วลาดิมีร์ ปูติน เดินทางเยือนเปียงยางและลงนามในสนธิสัญญาความร่วมมือเชิงยุทธศาสตร์ฉบับใหม่ ซึ่งมีสาระสำคัญด้านความมั่นคงร่วมกัน ถือเป็นสัญญาณชัดเจนของการจัดวางพันธมิตรที่ท้าทายอิทธิพลของตะวันตกและระบบโลกเสรีนิยมที่นำโดยสหรัฐฯ

นับตั้งแต่รัสเซียเริ่มต้นปฏิบัติการพิเศษทางทหารต่อยูเครนเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 2022 หลังจากนั้นไม่นานในเดือนมีนาคม เกาหลีเหนือได้คัดค้านต่อมติ UN ในประเด็นด้านการประณามรัสเซียที่รุกรานยูเครน รวมถึงรับรองอิสระของรัฐ Donetsk และ Luhansk ซึ่งเป็นการแสดงจุดยืนชัดเจนต่อรัสเซียในเชิงพันธมิตร (Chung & Derr, 2022) ซึ่งเกาหลีเหนือเป็นหนึ่งในเพียง 5 ประเทศในโลกในการโหวต "ไม่เห็นด้วย" กับการประณามรัสเซีย ในเวลาต่อมากระทรวงรัฐมนตรีต่างประเทศของรัสเซีย อิกอร์ มอร์กูโลฟ (Igor Morgulov) ได้พบกับเอกอัครราชทูตเกาหลีเหนือประจำรัสเซีย และหารือเกี่ยวกับการพัฒนาความสัมพันธ์ทวิภาคี ภายใต้บริบทของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในเวทีระหว่างประเทศตามที่กระทรวงการต่างประเทศของรัสเซียระบุ (Reuters, 2022) การพบกันดังกล่าวมีนัยสำคัญ เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าวหลายประเทศกำลังลดระดับการติดต่อทางการทูตกับทางรัสเซีย ทว่ารัสเซียกลับเปิดช่องทางโดยตรงกับเปียงยาง

ต่อเนื่องในปี 2023 เป็นปีที่ความร่วมมือระหว่างสองประเทศเริ่มมีรูปธรรมมากขึ้น เมื่อคิม จองอึน ผู้นำเกาหลีเหนือได้ส่งสารแสดงความยินดีถึงประธานาธิบดี ปูติน เนื่องในวันชาติรัสเซีย ในวันที่ 12 มิถุนายน 2023 โดยแสดงการสนับสนุนอย่างเต็มที่ต่อท่าทีของรัสเซีย ในสาร

ดังกล่าวผู้นำเกาหลีเหนือได้ยกย่องบทบาทของรัสเซียในการปกป้องอธิปไตยของชาติ นอกจากนี้ยังกล่าวถึงความร่วมมือเชิงยุทธศาสตร์ระหว่างเกาหลีเหนือและรัสเซียจะยังคงดำเนินต่อไปอย่างใกล้ชิด และมีแนวโน้มที่จะพัฒนาในระดับที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ท่ามกลางบริบทของการเผชิญหน้าทางการเมืองและเศรษฐกิจกับชาติตะวันตก (Agence France Presse, 2023)

เวลาต่อมารัฐมนตรีกลาโหมรัสเซีย เซอร์เกย์ ชอยกู (Sergei Shoigu) ได้เดินทางเยือนกรุงเปียงยางอย่างเป็นทางการเพื่อเข้าร่วมในพิธีสวนสนามเนื่องในวาระครบรอบ 70 ปีการสิ้นสุดสงครามเกาหลี ซึ่งเป็นวันสำคัญทางประวัติศาสตร์ของเกาหลีเหนือ หรือที่ “Victory Day” และยังได้พบหารือกับผู้นำสูงสุดของเกาหลีเหนือ คิม จองอึน รวมไปถึงการเยี่ยมชมนิทรรศการแสดงยุทธโศกกรรม ซึ่งรวมถึงขีปนาวุธพิสัยไกลที่ถูกพัฒนาโดยรัฐบาลเปียงยาง

นอกจากนี้ ชอยกูได้มอบจดหมายจากประธานาธิบดีวลาดิมีร์ ปูติน ให้แก่คิม จองอึน ซึ่งคิมได้แสดงความขอบคุณที่ปูตินส่งคณะผู้แทนมาเยือนเกาหลีเหนือ อีกทั้งชอยกูยังได้ประชุมร่วมกับ คัง ซุนนัม รัฐมนตรีกลาโหมของเกาหลีเหนือ เพื่อหารือเพิ่มเติมในเรื่องด้านความมั่นคง การเดินทางมาเยือนเกาหลีเหนือของชอยกูในครั้งนี้ ถือเป็นครั้งแรกในรอบ 3 ปีที่เกาหลีเหนือเปิดรับเจ้าหน้าที่จากต่างประเทศอย่างเป็นทางการ นอกจากนี้ จีนยังได้ส่งนายหลี่ หงจง สมาชิกระดับสูงของพรรคคอมมิวนิสต์จีนเดินทางมาเยือนเปียงยางในช่วงเวลาเดียวกัน (ปัทมาสน์ ชนระวัชรวิทย์, 2023) เหตุการณ์ดังกล่าวได้รับการรายงานอย่างกว้างขวางโดยสื่อรัสเซียและเกาหลีเหนือ โดยมีการเน้นย้ำถึงความตั้งใจร่วมกันในการกระชับความร่วมมือด้านกลาโหม และเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางยุทธศาสตร์ระหว่างสองประเทศ การเคลื่อนไหวดังกล่าวเกิดขึ้นท่ามกลางสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะจากผลกระทบของสงครามในยูเครน ความตึงเครียดระหว่างรัสเซียและโลกตะวันตก และการที่เกาหลีเหนือยังคงเผชิญแรงกดดันจากมาตรการคว่ำบาตรระหว่างประเทศ (Reuters, 2024)

ผู้นำสูงสุดของเกาหลีเหนือ คิม จองอึน ได้เดินทางเยือนรัสเซียอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 12–17 กันยายน ค.ศ. 2023 ด้วยขบวนรถไฟหุ้มเกราะส่วนตัว การเดินทางครั้งนี้ไม่เพียงเป็นการเยือนระดับผู้นำรัฐ แต่ยังถูกจับตามองในฐานะการประกาศความร่วมมือเชิงยุทธศาสตร์ระหว่างสองประเทศที่กำลังเผชิญแรงกดดันจากชาติตะวันตก การพบปะระหว่างคิมกับประธานาธิบดี วลาดิมีร์ ปูติน ณ ศูนย์ปล่อยจรวดอวกาศวอสโตชนี (Vostochny Cosmodrome) ทางตะวันออกของรัสเซีย การพบปะระหว่างคิม จองอึน และ วลาดิมีร์ ปูติน เมื่อเดือนกันยายน 2023 ทั้งสองฝ่ายได้หารือเชิงลึกในหลายประเด็นสำคัญ โดยเฉพาะด้านความร่วมมือด้านเทคโนโลยีอวกาศซึ่งรัสเซียแสดงท่าทีพร้อมช่วยเหลือเกาหลีเหนือในการพัฒนาดาวเทียม หลังจากเปียงยางประสบความสำเร็จในการปล่อยดาวเทียมสอดแนมมาก่อนหน้านี้ นอกจากนี้ คิม จอง

อื่นได้เดินทางไปเยี่ยมชมโรงงานผลิตเครื่องบินรบ ฐานทัพเรือ และระบบขีปนาวุธของรัสเซีย ท่ามกลางการคาดการณ์ว่าทั้งสองประเทศอาจมีข้อตกลงแลกเปลี่ยนอาวุธยุทธโปกรณ์กับเทคโนโลยีขั้นสูง พร้อมหารือเรื่องการค้าทรัพยากรแบบทวิภาคีเพื่อหลีกเลี่ยงการคว่ำบาตรจากนานาชาติ ขณะเดียวกัน คิมยังประกาศสนับสนุน “การต่อสู้ศักดิ์สิทธิ์” ของรัสเซียในยูเครน ซึ่งปูตินตอบรับด้วยคำขอบคุณ โดยทั้งคู่ย้ำความสัมพันธ์ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของอธิปไตยและผลประโยชน์ร่วมทางยุทธศาสตร์ (The Associated Press, 2023)

นอกเหนือจากความร่วมมือแบบทวิภาคี รัสเซียยังมีบทบาทสำคัญในการคุ้มครองผลประโยชน์ของเกาหลีเหนือในเวทีพหุภาคี เช่น การที่รัสเซียได้ใช้สิทธิยับยั้ง (Veto) มติของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ (UNSC) เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2024 ที่มีเป้าหมายเพื่อต่ออายุภารกิจของคณะผู้เชี่ยวชาญซึ่งทำหน้าที่ติดตามและตรวจสอบการละเมิดมาตรการคว่ำบาตรต่อเกาหลีเหนือ มติดังกล่าวมีความสำคัญในฐานะกลไกสากลในการตรวจสอบความเคลื่อนไหวที่อาจละเมิดข้อห้ามด้านนิวเคลียร์และขีปนาวุธของเปียงยาง การยับยั้งดังกล่าวถือเป็นครั้งแรกที่รัสเซียออกมาใช้สิทธิ Veto เพื่อปกป้องเกาหลีเหนืออย่างเปิดเผยในเวทีระหว่างประเทศ ซึ่งสะท้อนถึงความใกล้ชิดที่มากขึ้นระหว่างสองประเทศท่ามกลางสถานการณ์ความตึงเครียดระดับโลก ภายหลังการกระทำของรัสเซีย ทางเกาหลีเหนือได้แสดงความชื่นชมอย่างเป็นทางการ โดยระบุว่า การตัดสินใจนี้เป็นหลักฐานของมิตรภาพที่ไม่สั่นคลอนระหว่างรัสเซียกับเกาหลีเหนือ ซึ่งยังตอกย้ำถึงความร่วมมือทางการเมืองและความมั่นคงที่กำลังเติบโตอย่างต่อเนื่องระหว่างทั้งสองประเทศ (United Nations, 2024)

จากเหตุการณ์ดังกล่าวผู้วิจัยมีความเห็นว่าการ Veto ในครั้งนี้ไม่เพียงส่งผลต่อการทำงานของกลไกตรวจสอบของสหประชาชาติเท่านั้น แต่ยังตอกย้ำถึงแนวโน้มการแบ่งขั้วทางภูมิรัฐศาสตร์ที่ชัดเจนยิ่งขึ้นในโลก การที่รัสเซียแสดงจุดยืนสนับสนุนเกาหลีเหนืออย่างเปิดเผยในกรณีนี้ สะท้อนให้เห็นถึงการจัดวางพันธมิตรใหม่ที่สวนทางกับระเบียบโลกแบบตะวันตก โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาว่าเกาหลีเหนืออยู่ภายใต้การคว่ำบาตรอย่างเข้มข้นจากสหรัฐฯ และพันธมิตรในยุโรปมานานหลายปี

หนึ่งเหตุการณ์สำคัญในปีค.ศ. 2024 ที่สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างรัสเซียและเกาหลีเหนือได้กระดืบจากความร่วมมือทวิภาคีทั่วไปสู่ระดับพันธมิตรเชิงยุทธศาสตร์อย่างเป็นทางการ คือการเยือนกรุงเปียงยางของประธานาธิบดีวลาดีเมียร์ ปูตินในเดือนมิถุนายน 2024 ซึ่งเป็นการเยือนครั้งแรกในรอบ 24 ปี โดยในโอกาสนี้ ปูตินและผู้นำเกาหลีเหนือ คิม จอง อึน ได้ร่วมลงนามใน สนธิสัญญาความร่วมมือยุทธศาสตร์ครอบคลุม (Treaty on Comprehensive Strategic Partnership)

เมื่อวันที่ 19 มิถุนายน ค.ศ. 2024 ประธานาธิบดีวลาดิเมียร์ ปูตินของรัสเซียและผู้นำเกาหลีเหนือ คิม จอง อึน ได้ร่วมลงนามในสนธิสัญญาความร่วมมือยุทธศาสตร์ครอบคลุม (Comprehensive Strategic Partnership) ณ กรุงเปียงยาง ซึ่งถือเป็นการเยือนเกาหลีเหนือครั้งแรกในรอบ 24 ปีของผู้นำรัสเซีย ข้อตกลงนี้สะท้อนให้เห็นถึงการยกระดับความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศจากระดับความร่วมมือทั่วไป สู่สถานะพันธมิตรเชิงยุทธศาสตร์ที่มีพันธผูกพันอย่างเป็นทางการ โดยเฉพาะในด้านความมั่นคงและความร่วมมือพหุภาคีในโลกที่กำลังเผชิญกับการแบ่งขั้วทางอำนาจที่เข้มข้นขึ้น

สนธิสัญญาดังกล่าวมีข้อผูกพันที่น่าสนใจหลายประการ โดยเฉพาะการให้ความช่วยเหลือทางทหาร หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งถูกโจมตีด้วยอาวุธ ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับพันธสัญญาขององค์การ NATO ในมาตรา 5 ที่เน้นการป้องกันร่วมกัน โดยรัสเซียและเกาหลีเหนือระบุว่า จะให้ “ความช่วยเหลือทันทีและด้วยวิธีการทั้งหมดที่มีอยู่” แม้รายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะและขอบเขตของการช่วยเหลือจะยังไม่เปิดเผยอย่างชัดเจน แต่อาณัติในลักษณะนี้ย่อมสร้างแรงกดดันต่อเนื่องต่องเสถียรภาพเชิงยุทธศาสตร์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออก และส่งสัญญาณที่หนักแน่นไปยังชาติตะวันตกว่า ทั้งสองประเทศพร้อมยืนหยัดร่วมกันในสถานการณ์ความขัดแย้งระดับภูมิภาคหรือโลก

การพัฒนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างรัสเซียและเกาหลีเหนื่อดังกล่าว ได้รับการตอบสนองในเชิงลบจากสหรัฐอเมริกาและพันธมิตรตะวันตก โดยเฉพาะภายหลังการเยือนรัสเซียของคิม จองอึนในเดือนกันยายน 2023 ซึ่งหลายฝ่ายมองว่าอาจมีการตกลงแลกเปลี่ยนอาวุธและเทคโนโลยีระหว่างสองประเทศ รัฐบาลสหรัฐฯ เตือนว่าการถ่ายโอนอาวุธจากเกาหลีเหนือไปยังรัสเซียจะละเมิดมติคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ

นอกจากนี้ สหรัฐฯ ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ ได้ออกแถลงร่วมในเดือนตุลาคม 2023 เตือนว่าความร่วมมือทางทหารดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพในเอเชียตะวันออก และกระตุ้นการแข่งขันด้านอาวุธในภูมิภาค ปฏิกริยานี้ส่งผลให้เกิดการเพิ่มความถี่ในการฝึกซ้อมทหารร่วมกับกองทัพอากาศ ในเกาหลีใต้และญี่ปุ่น กระทรวงการต่างประเทศสหรัฐฯ ยังประกาศว่าจะจับตามองกระบวนการใด ๆ ที่สนับสนุนขีดความสามารถทางทหารของเกาหลีเหนืออย่างใกล้ชิด และพร้อมใช้มาตรการคว่ำบาตรหากมีการละเมิดเพิ่มเติม ในขณะที่นาโตเองได้เตือนว่า ความร่วมมือระหว่างรัสเซียกับรัฐที่ถูกคว่ำบาตร เช่น อิหร่านหรือเกาหลีเหนือ อาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในทั้งยุโรปและเอเชีย (Nichols, 2025)

การลงนามในสนธิสัญญานี้จึงอาจถูกมองว่าเป็นการฟื้นฟูความสัมพันธ์พันธมิตรในรูปแบบใหม่หลังสิ้นสุดสงครามเย็น เป็นการจัดวาง “แนวร่วมเชิงยุทธศาสตร์” ที่พยายามต้าน

กระแสแรงกดดันจากโลกเสรีนิยมตะวันตก และสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างอำนาจระหว่างประเทศ ผู้เชี่ยวชาญหลายฝ่ายเตือนว่า ข้อตกลงนี้อาจส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพในภูมิภาคเอเชียตะวันออก โดยเฉพาะต่อประเทศที่มีความสัมพันธ์ตึงเครียดกับเกาหลีเหนือ เช่น เกาหลีใต้ และญี่ปุ่น รวมถึงการตอบสนองจากสหรัฐอเมริกาในฐานะพันธมิตรสำคัญ (Tong Hyung Kim & Heintz, 2024)

กล่าวคือสนธิสัญญาความร่วมมือยุทธศาสตร์ครอบคลุมระหว่างรัสเซียและเกาหลีเหนือฉบับนี้ มีไม่เพียงเอกสารทางการทูตที่มีไว้เพื่อแสดงมิตรภาพหรือสานสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์เท่านั้น แต่ยังถือเป็นหมุดหมายสำคัญในกระบวนการจัดระเบียบพันธมิตรใหม่ของโลกยุคปัจจุบันที่กำลังเคลื่อนเข้าสู่ภาวะการแข่งขันและเผชิญหน้าทางอำนาจอย่างเข้มข้น สนธิสัญญาฉบับนี้แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มที่ชัดเจนว่า กลุ่มประเทศที่อยู่นอกซ์อำนาจดั้งเดิมของโลกเสรีนิยมตะวันตก กำลังจับมือกันเพื่อสร้าง “แนวร่วมทางยุทธศาสตร์” ที่มีทั้งมิติทางการทหาร เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี เป็นเครื่องถ่วงดุลกับอิทธิพลของกลุ่มพันธมิตรตะวันตก เช่น NATO, G7 หรือกลุ่ม Quad

ด้วยการบัญญัติข้อผูกพันในการให้ความช่วยเหลือกันทันทีในกรณีฉุกเฉินติสนธิสัญญานี้จึงมีสถานะที่ใกล้เคียงกับพันธมิตรทางทหาร ซึ่งเป็นการเปลี่ยนสถานะของความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศจากพันธมิตรในทางวาการวม ไปสู่พันธมิตรทางยุทธศาสตร์ที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น ผลกระทบจากข้อตกลงนี้จึงไม่ได้จำกัดอยู่เพียงความสัมพันธ์ทวิภาคีเท่านั้น แต่ยังอาจสะท้อนต่อโครงสร้างความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออก ทั้งในด้านการทหาร การทูต และการรับมือเชิงนโยบายของประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาค ไม่ว่าจะเป็นเกาหลีใต้ ญี่ปุ่น จีน

ภายใต้บริบทโลกที่ความร่วมมือพหุภาคีถูกท้าทาย และความขัดแย้งเชิงระบบระหว่างชาติมหาอำนาจกลับมามีบทบาทมากขึ้น สนธิสัญญาฉบับนี้จึงไม่อาจถูกมองข้ามได้ในฐานะหลักฐานสำคัญของการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ระเบียบโลกแบบใหม่ ซึ่งอาจไม่ยึดถือกติกาเดิมอีกต่อไป และจะส่งผลกระทบต่อพลวัตของความมั่นคงระหว่างประเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การลงนามในสนธิสัญญาความร่วมมือยุทธศาสตร์ครอบคลุมฉบับนี้ มิได้เป็นเพียงการประกาศมิตรภาพเชิงสัญลักษณ์ระหว่างรัสเซียและเกาหลีเหนือ หากแต่สามารถตีความได้ว่าเป็นการจัดวางแนวร่วมเชิงยุทธศาสตร์อย่างเป็นทางการในการเผชิญหน้ากับแรงกดดันจากกลุ่มประเทศตะวันตก โดยเฉพาะในบริบทของสงครามในยูเครนและการคว่ำบาตรที่ต่อเนื่องมายังรัสเซีย รวมถึงมาตรการกดดันทางเศรษฐกิจและความมั่นคงที่เกาหลีเหนือต้องเผชิญมายาวนานจากการดำเนินโครงการนิวเคลียร์ของตน สนธิสัญญานี้จึงอาจถูกมองว่าเป็นเครื่องมือ

ในการสร้างเครือข่ายพันธมิตรคู่ขนาน ที่อยู่นอกกรอบอิทธิพลของกลุ่มตะวันตก และเป็นสัญญาณถึงการยกระดับบทบาทของทั้งสองประเทศในการทำทนายระเบียบโลกแบบเสรีประชาธิปไตย

ยิ่งไปกว่านั้น การผูกพันในระดับที่คล้ายกับพันธมิตรทางทหารดังที่ระบุไว้ในสนธิสัญญา อาจส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสมดุลเชิงยุทธศาสตร์ของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์อันตึงเครียดที่ดำรงอยู่ระหว่างเกาหลีเหนือกับสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ รวมถึงความพยายามของจีนในการรักษาเสถียรภาพในภูมิภาค ความร่วมมือเชิงลึกเช่นนี้อาจเพิ่มความเสี่ยงของความเข้าใจผิดเชิงกลยุทธ์ และอาจเร่งให้เกิดการสร้างพันธมิตรฝ่ายตรงข้ามที่แข็งแกร่งยิ่งขึ้นในอีกฟากหนึ่งของสมการภูมิรัฐศาสตร์โลก สุดท้ายแล้ว การลงนามในสนธิสัญญานี้จึงไม่อาจมองข้ามได้ในฐานะจุดหมายสำคัญของการจัดโครงสร้างอำนาจใหม่ ซึ่งอาจกำลังอยู่ในช่วงเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบที่ส่งผลกระทบในระดับโลกอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

4.1.2 ความร่วมมือทางการทหาร เทคโนโลยี และความมั่นคง

นับตั้งแต่ทำเนียบขาวได้เปิดเผยว่า รัสเซียอาจกำลังจะซื้อ “กระสุนปืนใหญ่และจรวดจำนวนมหาศาล” จากเกาหลีเหนือ อย่างไรก็ตาม วาซิลี เนเบนเซีย (Vassily Nebenzya) เอกอัครราชทูตรัสเซียประจำสหประชาชาติ ได้ออกมาปฏิเสธรายงานของเจ้าหน้าที่สหรัฐฯ โดยได้กล่าวว่า ไม่เคยได้ยินเรื่องนี้ และคิดว่าเป็นข่าวปลอมอีกชิ้นที่กำลังแพร่กระจายอยู่ อย่างไรก็ตาม จอห์น เคอร์บี (John Kirby) โฆษกด้านความมั่นคงแห่งชาติของทำเนียบขาว กล่าวในเวลาต่อมาว่า “ยังไม่มีหลักฐานว่าการจัดซื้อนั้นเกิดขึ้นจริง และไม่มีสัญญาณใด ๆ ว่าอาวุธเหล่านั้นถูกนำมาใช้ในยูเครนแล้ว” (Hunnicutt & Brunnstrom, 2022)

ขณะเดียวกัน คิม โยจอง น้องสาวของผู้นำเกาหลีเหนือ คิม จองอึน ได้ออกมาปฏิเสธ อีกครั้งว่าเกาหลีเหนือไม่เคยส่งออกราวุธให้รัสเซีย และยังได้กล่าวว่าไม่มีเจตนาที่จะส่งออกขีดความสามารถทางทหารของเราให้กับประเทศใด หรือเปิดเผยต่อสาธารณะ (Hyung, 2024)

รวมไปถึงในเดือนธันวาคม ค.ศ. 2022 จอห์น เคอร์บี โฆษกสภาความมั่นคงแห่งชาติ ทำเนียบขาว กล่าวว่า วากเนอร์กำลังค้นหาซัพพลายเออร์อาวุธทั่วโลกเพื่อสนับสนุนปฏิบัติการทางทหารในยูเครน โดยพัดถล่มว่า “เราสามารถยืนยันได้ว่าเกาหลีเหนือได้จัดส่งอาวุธเบื้องต้นให้กับวากเนอร์แล้ว ซึ่งเป็นผู้จ่ายเงินสำหรับอุปกรณ์ดังกล่าว เมื่อเดือนที่แล้ว เกาหลีเหนือได้จัดส่งจรวดและขีปนาวุธสำหรับทหารราบให้กับรัสเซียเพื่อให้กับวากเนอร์ในการใช้งาน”

ขณะเดียวกันนายเยฟเกนี ปรีโกซิน (Yevgeny Prigozhin) ผู้นำกลุ่ม Wagner Group หรือที่รู้จักกันในกลุ่มทหารรับจ้างเอกชนของรัสเซีย ได้ออกมาปฏิเสธต่อคำแถลงการณ์

ดังกล่าวว่า “การส่งอาวุธโดยเกาหลีเหนือจึงเป็นเพียงข่าวลือและการคาดเดาเท่านั้น” (Holland, 2022) เช่นเดียวกับการแถลงการณ์ของเกาหลีเหนือ โดยมีการปฏิเสธว่าทางเกาหลีเหนือไม่ได้ส่งอาวุธให้กับกลุ่มวากเนอร์ (ALJAZEERA, 2023)

อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่กลางปี ค.ศ. 2023 เป็นต้นมา มีสัญญาณหลายประการที่สะท้อนว่าท่าทีของรัสเซียและเกาหลีเหนือเริ่มเปลี่ยนไปจากการปฏิเสธในช่วงแรก สื่อมวลชนและหน่วยข่าวกรองจากตะวันตกรายงานถึงความถี่ที่เพิ่มขึ้นของขบวนรถไฟและเรือบรรทุกสินค้าระหว่างเมืองราซอนของเกาหลีเหนือกับเมืองคาซานของรัสเซีย ซึ่งเคลื่อนไหวผิดปกติอย่างมีนัยสำคัญ ขณะเดียวกัน การเยือนรัสเซียของคิม จองอึน ในเดือนกันยายน ค.ศ. 2023 และการพบหารือกับประธานาธิบดีวลาดิมีร์ ปูติน ณ ฐานปล่อยจรวด Vostochny Cosmodrome ได้กลายเป็นหมุดหมายสำคัญของการยกระดับความสัมพันธ์ไปสู่พันธมิตรเชิงยุทธศาสตร์ แม้ทั้งสองฝ่ายจะยังไม่ออกมายอมรับอย่างเป็นทางการถึงการแลกเปลี่ยนอาวุธหรือการส่งกำลังพล แต่ถ้อยแถลงเชิงป้องปรามและพฤติกรรมที่เปิดเผยต่อสาธารณะต่างสะท้อนถึงการยอมรับโดยพฤตินัยถึงความร่วมมือทางทหารในระดับลึก

ในประเด็นดังกล่าวผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ได้ว่า เกาหลีเหนือได้อยู่ภายใต้มติของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ (UNSC) ซึ่งห้ามไม่ให้ประเทศสมาชิกทำการซื้อขายอาวุธกับเกาหลีเหนือ ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม โดยมีมติ 1718 (United Nations Security Council, 2006) และ 1874 (United Nations Security Council, 2009) ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญที่กำหนดคำสั่งห้ามอาวุธและมาตรการตรวจสอบห้ามการลักลอบ หากรัสเซียยอมรับว่าซื้ออาวุธจากเปียงยาง เท่ากับละเมิดมติที่ตัวเองเคยร่วมลงนามรับรอง ส่งผลเสียต่อสถานะของรัสเซียในเวทีระหว่างประเทศโดยตรง ขณะที่เกาหลีเหนือก็อาจเผชิญการคว่ำบาตรที่หนักขึ้นจากนานาชาติ อีกทั้งรัสเซียและเกาหลีเหนือมีแนวทางการดำเนินความสัมพันธ์เชิงยุทธศาสตร์แบบไม่เปิดเผยต่อสาธารณะในทุกรายละเอียด การปฏิเสธจึงเป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์ซึ่งช่วยให้ทั้งสองประเทศสามารถ “ได้ประโยชน์” โดยไม่ต้องรับผลเสียเชิงการเมืองหรือการทูต อีกเหตุผลหนึ่งที่ทั้งสองประเทศปฏิเสธ อาจมาจากการมองว่า สหรัฐฯ และพันธมิตรกำลังใช้ข้อมูลข่าวกรองเพื่อโจมตีทางการเมือง หรือสร้างภาพให้รัสเซียและเกาหลีเหนือเป็นภัยคุกคามต่อเสถียรภาพโลก การที่ทั้งรัสเซียและเกาหลีเหนือออกมาปฏิเสธเรื่องการค้าขายอาวุธกันนั้น ไม่ได้เป็นเพียงการปิดความผิดธรรมดา แต่สะท้อนให้เห็นถึงยุทธศาสตร์ทางการเมืองและความจำเป็นในการรักษาภาพลักษณ์ ท่ามกลางความตึงเครียดทางภูมิรัฐศาสตร์และแรงกดดันจากประชาคมโลก

ในช่วงปี ค.ศ. 2023 ที่ผ่านมาหน่วยข่าวกรองแห่งชาติของเกาหลีใต้ (NIS) เปิดเผยต่อรัฐสภาว่า รัสเซียมีแนวโน้มว่าได้เสนอให้เกาหลีเหนือเข้าร่วมในการซ้อมรบร่วมสามฝ่ายกับจีน

ซึ่งเป็นความเคลื่อนไหวที่ถูกจับตามองท่ามกลางสถานการณ์ตึงเครียดในภูมิภาคและ NIS ยังรายงานว่า ในช่วงที่รัฐมนตรีกลาโหมรัสเซีย เซอร์เกย์ ชอยกู เดินทางเยือนเกาหลีเหนือเมื่อเดือนกรกฎาคม 2023 เขาได้เสนอแนวคิดการจัดซื้อเครื่องบินโบอิ้ง 737 MAX 8 ให้กับผู้นำเกาหลีเหนือ คิม จอง อึน ซึ่งยังไม่มีมีการเปิดเผยรายละเอียดเพิ่มเติมจากทางรัสเซียหรือเกาหลีเหนือ รายงานของหน่วยข่าวกรองยังระบุว่า การเดินทางเยือนครั้งนั้นของชอยกู ซึ่งเป็นครั้งแรกของเจ้าหน้าที่ระดับรัฐมนตรีของรัสเซียในรอบหลายทศวรรษได้สะท้อนถึงความใกล้ชิดที่เพิ่มขึ้นระหว่างมอสโกและเปียงยาง ท่ามกลางการที่รัสเซียกำลังมองหาพันธมิตรใหม่หลังเผชิญแรงกดดันจากตะวันตกในประเด็นยูเครน (Associated Press, 2023)

การเคลื่อนไหวทางทหารระหว่างรัสเซียและเกาหลีเหนือได้กระตุ้นให้กลุ่มพันธมิตรสหรัฐฯ ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้เพิ่มความถี่ในการฝึกซ้อมรบร่วมและยกระดับความร่วมมือด้านข่าวกรองอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะหลังจากมีรายงานว่ารัสเซียอาจมีบทบาทในการช่วยพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศของเกาหลีเหนือ ทั้งสามประเทศได้จัดการซ้อมรบไตรภาคีทางทะเลอย่างต่อเนื่องในช่วงปลายปี 2023 และต้นปี 2024 เพื่อรับมือกับภัยคุกคามจากขีปนาวุธเกาหลีเหนือ รวมถึงมีการบูรณาการระบบเตือนภัยล่วงหน้าแบบเรียลไทม์ ซึ่งถือเป็นพัฒนาการใหม่ที่มีนัยทางยุทธศาสตร์อย่างสำคัญ นอกจากนี้ สหรัฐฯ ยังได้ขยายบทบาทของตนในอินโดแปซิฟิกผ่านการเสริมกำลังทางทหาร และแสดงท่าทีว่า หากพบหลักฐานยืนยันความร่วมมือด้านอาวุธระหว่างรัสเซียกับเกาหลีเหนือ จะดำเนินมาตรการลงโทษทั้งสองประเทศเพิ่มเติมผ่านกลไกพหุภาคี

ในช่วงไตรมาสสุดท้ายของปี 2023 ความสัมพันธ์ทางด้านทหารของรัสเซีย-เกาหลีเหนือได้ถูกรายงานที่ชัดเจนและต่อเนื่องขึ้น โดยมีพัฒนาการสำคัญทั้งในเชิงเทคโนโลยีและการเคลื่อนไหวด้านโลจิสติกส์ที่บ่งชี้ถึงการประสานงานอย่างใกล้ชิดระหว่างสองประเทศ หนึ่งในเหตุการณ์ที่ได้รับความสนใจอย่างมาก ในเดือนพฤศจิกายน 2023 เกาหลีเหนือประสบความสำเร็จในการปล่อยดาวเทียมสอดแนม “Malligyong-1” ขึ้นสู่วงโคจรได้สำเร็จเป็นครั้งแรก เหตุการณ์นี้สร้างแรงสั่นสะเทือนในเวทีระหว่างประเทศ ไม่เพียงเพราะเป็นก้าวสำคัญของเกาหลีเหนือในด้านเทคโนโลยีอวกาศและข่าวกรอง แต่ยังจุดประกายข้อสงสัยจากหลายฝ่ายว่า ความสำเร็จนี้ไม่น่าจะเกิดขึ้นโดยลำพัง หากปราศจากความช่วยเหลือจากประเทศพันธมิตรสำคัญอย่างรัสเซีย (Choi & Kim, 2023)

หน่วยข่าวกรองแห่งชาติเกาหลีใต้ (NIS) รายงานต่อรัฐสภาว่า เกาหลีเหนือส่งข้อมูลการออกแบบและเทคนิคของจรวด “Chollima-1” ซึ่งเคยล้มเหลวในการปล่อยมาแล้วสองครั้งก่อนหน้านี้ ให้กับรัสเซีย และได้รับผลวิเคราะห์ตอบกลับ ถือเป็นหลักฐานเชิงเทคนิคที่บ่งชี้ถึงความร่วมมือด้านอวกาศระหว่างสองประเทศโดยตรง อีกทั้งยังมีคำให้สัมภาษณ์จากประธานาธิบดีวลาดิ

เมียร์ ปูติน ระหว่างการพบปะกับผู้นำเกาหลีเหนือ คิม จอง อึน ว่า “นั่นคือเหตุผลที่เรามาที่นี่... ผู้นำเกาหลีเหนือให้ความสนใจอย่างมากในเทคโนโลยีจรวด พวกเขา กำลัง พัฒนา อวกาศ เช่นกัน” คำพูดดังกล่าวยิ่งสะท้อนถึงการยอมรับกลาย ๆ ว่ารัสเซียมีบทบาทอยู่เบื้องหลังความสำเร็จครั้งนี้ แม้ว่ารัสเซียและเกาหลีเหนือจะออกมาปฏิเสธข้อกล่าวหาเรื่องการแลกเปลี่ยนเทคโนโลยีอวกาศกับอาวุธ แต่ความร่วมมือในระดับลึกเช่นนี้ย่อมมีนัยสำคัญทางภูมิรัฐศาสตร์ โดยเฉพาะในบริบทของโลกที่กำลังเผชิญกับความขัดแย้งและการแบ่งขั้วของมหาอำนาจมากขึ้นเรื่อย ๆ (Hyung, 2023) ข้อมูลจากภาพถ่ายดาวเทียมยังชี้ให้เห็นถึงความถี่ที่เพิ่มขึ้นของการขนส่งสินค้าทางรถไฟระหว่างเมือง Rason ของเกาหลีเหนือ และเมือง Khasan ของรัสเซีย เส้นทางดังกล่าวเคยถูกใช้งานเพียงอย่างจำกัด แต่ในช่วงปลายปี 2023 ปริมาณการเดินรถได้เพิ่มขึ้น (Lim & Cha, 2025)

ตลอดปี ค.ศ. 2024 ความร่วมมือทางการทหาร เทคโนโลยี และความมั่นคงระหว่างรัสเซียและเกาหลีเหนือได้ยกระดับขึ้นสู่ระดับพันธมิตรเชิงยุทธศาสตร์ที่มีลักษณะกึ่งเป็นทางการ โดยเฉพาะภายหลังการลงนามใน “สนธิสัญญาความเป็นหุ้นส่วนเชิงยุทธศาสตร์อย่างครอบคลุม” (Comprehensive Strategic Partnership Treaty) เมื่อวันที่ 19 มิถุนายน 2024 ระหว่างการเยือนเกาหลีเหนือของประธานาธิบดีวลาดิมีร์ ปูติน โดยสนธิสัญญาดังกล่าวมีสาระสำคัญที่น่าจับตามองอย่างยิ่งในมาตรา 4 ซึ่งระบุว่า หากประเทศใดประเทศหนึ่งถูกโจมตีโดยกองกำลังจากภายนอก อีกฝ่ายจะให้ “ความช่วยเหลือทางทหารอย่างทันท่วงที” ซึ่งสะท้อนถึงพันธสัญญาด้านความมั่นคงที่ก้าวข้ามกรอบความร่วมมือเดิมที่ทั้งสองประเทศเคยมีมาตั้งแต่ยุคสงครามเย็น

สนธิสัญญาดังกล่าวได้ปูทางให้เกิดความร่วมมือทางการทหารอย่างเป็นทางการมากขึ้น โดยในช่วงครึ่งหลังของปี มีรายงานจากหน่วยข่าวกรองเกาหลีใต้และสหรัฐฯ ว่าเกาหลีเหนือได้ส่งกำลังพลจำนวนกว่า 10,000 นายเข้าสู่รัสเซีย โดยมีการกิจด้านลอจิสติกส์และการสนับสนุนแนวหลังในภูมิภาค Donbas และ Kursk ซึ่งถือเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์หลังสงครามเย็นที่เกาหลีเหนือส่งกำลังพลไปสนับสนุนภารกิจทางทหารนอกประเทศ นอกจากนี้ การแลกเปลี่ยนเทคโนโลยีระหว่างทั้งสองประเทศยังขยายตัวอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในด้านระบบขีปนาวุธนำวิถี การพัฒนาเชื้อเพลิงจรวดเหลว และระบบดาวเทียม ซึ่งสันนิษฐานว่ารัสเซียได้ถ่ายทอดองค์ความรู้บางส่วนเพื่อแลกกับอาวุธและกระสุนจากเกาหลีเหนือในการสนับสนุนการรบในยูเครน

ปี ค.ศ. 2024 ถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของความสัมพันธ์เชิงยุทธศาสตร์ระหว่างรัสเซียและเกาหลีเหนือ โดยมีการลงนาม “สนธิสัญญาความเป็นหุ้นส่วนเชิงยุทธศาสตร์อย่างครอบคลุม” (Comprehensive Strategic Partnership Treaty) เมื่อวันที่ 19 มิถุนายน ระหว่างการเยือนเกาหลีเหนือของประธานาธิบดีวลาดิมีร์ ปูติน สนธิสัญญาดังกล่าวไม่ได้เป็นเพียงเอกสารทางการทูต หากแต่เป็นการยกระดับพันธะสัญญาระหว่างสองประเทศในด้านความมั่นคง

การเมือง และเทคโนโลยีอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะบทบัญญัติมาตรา 4 ที่ระบุว่าหากประเทศใดประเทศหนึ่งถูกโจมตีโดยกองกำลังจากภายนอก อีกฝ่ายจะให้ความช่วยเหลือทางทหารอย่างทันทีทันใด (Kyiv Post, 2024)

ภายหลังการลงนามสนธิสัญญาได้มีรายงานข่าวกรองจากเกาหลีใต้ประเด็นที่เกาหลีเหนือได้ส่งกำลังพลกว่า 10,000 นายเข้าสู่เขตรัสเซียจริง โดยมีการกักตุนเสบียงในพื้นที่ Kursk และ Donbas ซึ่งแม้ไม่มีการยืนยันจากรัสเซีย แต่ก็สอดคล้องกับคำแถลงของผู้นำเกาหลีเหนือที่ว่า “ความมั่นคงของรัสเซีย คือความมั่นคงของเกาหลีเหนือ” ขณะเดียวกัน มีรายงานว่ารัสเซียได้ถ่ายทอดความรู้ด้านระบบนำวิถีและเทคโนโลยีควบคุมดาวเทียม เพื่อแลกกับยุทโธปกรณ์เบื้องต้นจำนวนมากจากเปียงยาง (Mandal, 2025)

การลงนามใน “สนธิสัญญาความเป็นหุ้นส่วนเชิงยุทธศาสตร์อย่างครอบคลุม” เมื่อวันที่ 19 มิถุนายน 2024 ถือเป็นหมุดหมายสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงการยกระดับความสัมพันธ์รัสเซีย-เกาหลีเหนือจากพันธมิตรตามบริบท สู่พันธมิตรที่มีพันธะผูกพันด้านความมั่นคงในระดับกึ่งเป็นทางการ โดยเฉพาะมาตรา 4 ซึ่งระบุถึงการให้ความช่วยเหลือทางทหารอย่างทันทีทันใด หากฝ่ายใดถูกโจมตี แสดงให้เห็นถึงลักษณะของพันธมิตรที่สะท้อนจุดยืนร่วมกันในเชิงต่อต้านขั้วอำนาจตะวันตก รายงานข่าวกรองที่ระบุว่าเกาหลีเหนือส่งกำลังพลกว่า 10,000 นายไปยังรัสเซีย รวมถึงการแลกเปลี่ยนเทคโนโลยีทางการทหารและอวกาศ ยิ่งสะท้อนลักษณะความร่วมมือที่ลึกซึ้งและมีผลในเชิงโครงสร้างมากกว่าเพียงการตอบสนองเชิงยุทธวิธี ความเคลื่อนไหวดังกล่าวจึงไม่เพียงเปลี่ยนสมดุลอำนาจในเอเชียตะวันออก แต่ยังเป็นสัญญาณสำคัญของการจัดวางแนวร่วมใหม่ในระบบโลกที่กำลังก้าวเข้าสู่ยุคหลายขั้วอำนาจที่ชัดเจนขึ้น

4.1.3 มิติทางเศรษฐกิจและพลังงาน

ในช่วงระหว่างปี 2022–2024 ความสัมพันธ์ระหว่างรัสเซียและเกาหลีเหนือได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะเมื่อทั้งสองประเทศต้องเผชิญแรงกดดันจากมหาอำนาจตะวันตก รัสเซียประสบกับการคว่ำบาตรครั้งใหญ่จากสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรป ภายหลังการรุกรานยูเครน ขณะที่เกาหลีเหนือยังคงอยู่ภายใต้ข้อจำกัดทางเศรษฐกิจและการทูตจากประชาคมโลกเนื่องจากโครงการนิวเคลียร์ ในบริบทดังกล่าว ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจและพลังงานระหว่างทั้งสองประเทศได้ขยายตัวอย่างเห็นได้ชัด และกลายเป็นองค์ประกอบสำคัญของพันธมิตรทางยุทธศาสตร์ที่เข้มแข็งขึ้นเรื่อย ๆ

หนึ่งในด้านที่โดดเด่นที่สุดคือการส่งออกพลังงาน โดยเฉพาะน้ำมันจากรัสเซียไปยังเกาหลีเหนือ เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2024 ภาพถ่ายดาวเทียมแสดงให้เห็นว่า รัสเซียได้ส่งมอบน้ำมันให้เกาหลีเหนือมากกว่า 1 ล้านบาร์เรลในช่วงปีดังกล่าว ซึ่งเกินขีดจำกัดที่คณะมนตรีความ

มั่นคงแห่งสหประชาชาติกำหนดไว้อย่างชัดเจน ไม่เกิน 500,000 บาร์เรลต่อปี การดำเนินการนี้ไม่เพียงทำทลายมาตรการคว่ำบาตรของยูเอ็น แต่ยังบ่งชี้ถึงระดับความร่วมมือที่ลึกซึ้งและกล้าแสดงออกมากขึ้นของทั้งสองประเทศ (Jankowicz, 2024)

พลังงานที่เกาหลีเหนือได้รับจากรัสเซียมีความสำคัญในเชิงยุทธศาสตร์ เนื่องจากเศรษฐกิจเกาหลีเหนือพึ่งพาการนำเข้าน้ำมันอย่างมาก โดยเฉพาะเพื่อสนับสนุนภาคอุตสาหกรรม การเกษตร และกองทัพ ในทางกลับกัน รัสเซียซึ่งต้องเผชิญการปิดกั้นเส้นทางการค้าหลักจากโลกตะวันตก ก็หันมาหาพันธมิตรอย่างเกาหลีเหนือเพื่อรักษาระดับการส่งออกพลังงานและรายได้ที่ต่อเนื่อง แม้จะอยู่นอกระบบเศรษฐกิจโลกก็ตาม นอกจากน้ำมันแล้ว ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจยังรวมถึงการขนส่งและโครงสร้างพื้นฐานระหว่างประเทศ โดยในเดือนเมษายน 2024 รัสเซียและเกาหลีเหนือได้ร่วมกันเปิดใช้งานสะพานข้ามแม่น้ำทูเมน ซึ่งเชื่อมต่อระหว่างเมืองราจินของเกาหลีเหนือกับเมืองฮาซานของรัสเซีย สะพานแห่งนี้ถูกออกแบบให้รองรับการขนส่งสินค้า พลังงาน และแรงงาน โดยทางการเกาหลีเหนือกล่าวว่า “เป็นเครื่องยืนยันถึงความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น” (Reuters, 2025)

นอกจากนี้ เกาหลีเหนือยังส่งแรงงานจำนวนมากไปยังรัสเซีย ทั้งในภาคการก่อสร้างและการฟื้นฟูพื้นที่หลังความเสียหายจากสงคราม โดยในช่วงปี 2024 มีรายงานว่าเกาหลีเหนือเตรียมส่งแรงงานกว่า 10,000 คนไปยังภูมิภาค Kursk ของรัสเซีย เพื่อสนับสนุนการกู้คืนโครงสร้างพื้นฐานและปฏิบัติการกิจด้านทหาร ซึ่งถือเป็นอีกมิติหนึ่งของความร่วมมือด้านเศรษฐกิจที่แฝงแรงงานเข้ากับยุทธศาสตร์ทางทหาร (Lederer, 2025)

โดยสรุปแล้ว ความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจและพลังงานระหว่างรัสเซียกับเกาหลีเหนือในช่วงปี 2022-2024 ได้ขยับจากความร่วมมือแบบครั้งคราวไปสู่พันธมิตรแบบพึ่งพาซึ่งกันและกัน ในระดับเชิงยุทธศาสตร์ รัสเซียอาศัยเกาหลีเหนือเพื่อหาช่องทางระบายพลังงานและแรงงานราคาถูก ในขณะที่เผชิญกับแรงกดดันทางเศรษฐกิจจากมาตรการคว่ำบาตรระหว่างประเทศ ขณะเดียวกัน เกาหลีเหนือได้รับประโยชน์จากการเข้าถึงแหล่งพลังงาน น้ำมันดิบ เทคโนโลยีพื้นฐาน ไปจนถึงการสนับสนุนทางการเมืองในเวทีระหว่างประเทศ โดยเฉพาะในบริบทที่เปียงยางต้องการยืนหยัดท้าทายระเบียบโลกที่ควบคุมโดยตะวันตก

ความร่วมมือนี้ไม่ใช่เพียงการตอบสนองของผลประโยชน์ร่วมในระยะสั้น แต่ยังแสดงถึงแนวโน้มของพันธมิตรในระยะยาวที่ไม่ขึ้นกับระเบียบโลกแบบเสรีนิยมดั้งเดิม ทั้งสองประเทศแสดงเจตจำนงชัดเจนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานร่วม เช่น สะพานเชื่อมชายแดน การขนส่งพลังงาน และการแลกเปลี่ยนแรงงานภายใต้วงล้อมของการหลีกเลี่ยงการควบคุมจากองค์กรระหว่าง

ประเทศ ความสัมพันธ์นี้จึงมิได้เป็นเพียงผลประโยชน์ระยะสั้นเชิงเศรษฐกิจ หากแต่เป็นการกำหนดยุทธศาสตร์ร่วมในระยะยาว

ความสัมพันธ์ดังกล่าวยังส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ และอาจกลายเป็นกลไกใหม่ที่ท้าทายอำนาจดุลของมหาอำนาจตะวันตก การที่เกาหลีเหนือมีพันธมิตรระดับรัสเซียคอยสนับสนุน ทำให้เปียงยางกล้าแสดงบทบาทที่แข็งกร้าวมากขึ้นทั้งในการทูตและการทหาร ขณะเดียวกัน รัสเซียก็สามารถใช้เกาหลีเหนือเป็นหมากทางยุทธศาสตร์ในเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ เช่นเดียวกับที่จีนเคยทำมาก่อนหน้านี้ ด้วยเหตุนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างรัสเซียและเกาหลีเหนือในช่วงเวลาดังกล่าวจึงเป็นมากกว่าการพึ่งพาในระดับเศรษฐกิจหรือพลังงาน แต่คือการสร้างพันธมิตรแห่งการต่อต้านโครงสร้างอำนาจโลกเดิม ซึ่งจะยังคงมีบทบาทสำคัญในอนาคต หากกระเปียบโลกยังคงเผชิญความขัดแย้งในเชิงอุดมการณ์และภูมิรัฐศาสตร์อย่างต่อเนื่อง

4.2 ปัจจัยที่ส่งเสริมความสัมพันธ์รัสเซีย-เกาหลีเหนือ

ภายหลังรัสเซียเปิดเริ่มปฏิบัติการทางทหารในยูเครนเมื่อปี 2022 ความสัมพันธ์ระหว่างมอสโกกับโลกตะวันตกเสื่อมถอยลงอย่างรุนแรง ในขณะที่ความร่วมมือระหว่างรัสเซียกับเกาหลีเหนือกลับแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ทั้งสองประเทศต่างเผชิญแรงกดดันจากสหรัฐและพันธมิตรตะวันตก จึงมีเหตุผลร่วมกันที่จะหันหน้าเข้าหากันเพื่อสร้างความร่วมมือในด้านการทูต เศรษฐกิจ และความมั่นคง ความสัมพันธ์นี้ไม่ได้เป็นเพียงทางเลือกเชิงยุทธศาสตร์ แต่ยังสะท้อนถึงการปรับตัวของรัฐที่ถูกกีดกันจากระบบระเบียบโลกที่นำโดยตะวันตก

4.2.1 ปัจจัยด้านอุดมการณ์

อุดมการณ์ตามแนวคิดของ เอ็ม เซลิงเกอร์ (M.Selinger) มีความหมายคือ ชุดของความคิดที่มีความสอดคล้องกัน ซึ่งใช้เป็นรากฐานทางการเมืองที่เกิดขึ้นผ่านการจัดตั้ง ซึ่งอุดมการณ์เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อโลกทัศน์และวิสัยทัศน์ของผู้นำ ซึ่งส่งผลต่อการกำหนดและดำเนินนโยบายต่างประเทศ

แม้รัสเซียกับเกาหลีเหนือมีจุดร่วมด้านอุดมการณ์ในบางแง่มุมที่ไม่เหมือนกันทั้งหมด ความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นระหว่างสหพันธรัฐรัสเซียกับเกาหลีในช่วงหลังปี 2022 ส่วนหนึ่งมีรากฐานจากความสอดคล้องทางด้านอุดมการณ์และจุดยืนทางการเมืองของทั้งสองประเทศ ซึ่งแม้จะมีระบบการเมืองภายในแตกต่างกันในรายละเอียด แต่ต่างก็มีลักษณะร่วมที่สำคัญ ได้แก่ การต่อต้านอิทธิพลของโลกตะวันตก การให้ความสำคัญกับอธิปไตยของรัฐ และการปฏิเสธแนวคิดเสรีนิยมประชาธิปไตยในรูปแบบตะวันตก

ในกรณีของรัสเซีย ภายใต้การนำของวลาดีเมียร์ ปูติน ได้แสดงจุดยืนที่ชัดเจนในการต่อต้าน “ระเบียบโลกเสรีนิยม” (Liberal International Order) โดยส่งเสริมแนวคิด “อธิปไตยหลายรูปแบบ” (Sovereign Pluralism) และ “โลกหลายขั้ว” (Multipolarity) ซึ่งปฏิเสธการครอบงำของสหรัฐฯ และองค์กรระหว่างประเทศที่อยู่ภายใต้อิทธิพลตะวันตก ในขณะที่เกาหลีเหนือในยุคของคิม จองอึน ยังคงยึดมั่นในอุดมการณ์จูเซ่ และแนวคิดโซนกุน (Songun) ซึ่งให้ความสำคัญกับการพึ่งพาตนเอง ความมั่นคงของรัฐ และการต่อต้านการแทรกแซงจากภายนอก ทั้งสองประเทศจึงมีจุดร่วมสำคัญในแง่ของ ความเป็นรัฐอธิปไตยที่ปฏิเสธแรงกดดันจากภายนอก และ ให้ความสำคัญกับความมั่นคงและเสถียรภาพภายใน มากกว่าการเปิดเสรีทางการเมืองหรือเศรษฐกิจ โดยมีเป้าหมายร่วมกันคือการธำรงอำนาจของรัฐและผู้นำ ผ่านกลไกแบบอำนาจนิยมและการใช้เครื่องมือทางทหารหรือเทคโนโลยีในการรักษาอำนาจ ความใกล้ชิดกันทางอุดมการณ์นี้จึงกลายเป็นปัจจัยพื้นฐานที่เอื้อให้เกิดความร่วมมือระหว่างรัสเซียและเกาหลีเหนือในระดับที่ลึกซึ้ง โดยเฉพาะเมื่อทั้งสองเผชิญแรงกดดันและการโดดเดี่ยวจากโลกตะวันตกในลักษณะเดียวกัน (Lankov, 2015)

4.2.2 ปัจจัยทางประวัติศาสตร์

สหภาพโซเวียตเริ่มมีบทบาทในคาบสมุทรเกาหลีตั้งแต่ช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่มีการก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์เกาหลีเมื่อปี ค.ศ. 1925 ขณะนั้นคาบสมุทรเกาหลีอยู่ภายใต้การปกครองของจักรวรรดิญี่ปุ่น (รงรอง วงศ์โอบอ้อม, 2561) โดยในช่วงเวลาดังกล่าวเองพรรคคอมมิวนิสต์เกาหลี (Communist Party of Korea) ได้ก่อตั้งขึ้นอย่างลับ ๆ ในกรุงโซลเมื่อวันที่ 17 เมษายน ค.ศ. 1925 โดยมีรากฐานจากอุดมการณ์มาร์กซิสต์-เลนินนิสต์ และได้รับอิทธิพลทางความคิดจากสหภาพโซเวียตอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม การเคลื่อนไหวของพรรคต้องดำเนินไปอย่างลับ เนื่องจากรัฐบาลญี่ปุ่นในขณะนั้นมีการควบคุมและปราบปรามนักเคลื่อนไหวทางการเมืองในเกาหลีอย่างเข้มงวดและรุนแรงในช่วงปลายทศวรรษ 1920 การกวาดล้างของทางการญี่ปุ่นส่งผลให้พรรคคอมมิวนิสต์เกาหลีถูกยุบอย่างเป็นทางการในปี ค.ศ. 1928 สมาชิกบางส่วนจึงต้องลี้ภัยไปยังประเทศจีนและสหภาพโซเวียต ในขณะที่สมาชิกอีกส่วนหนึ่งยังคงเคลื่อนไหวอย่างลับ ๆ ภายในประเทศอย่างต่อเนื่อง (Colorado Community Colleges Online, n.d.)

ในขณะเดียวกันสหภาพโซเวียตได้ให้การสนับสนุนขบวนการคอมมิวนิสต์เกาหลีอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการฝึกฝนและให้ที่หลบภัยแก่ชาวเกาหลีที่ลี้ภัยจากการปราบปรามของญี่ปุ่น คิม อิล-ซ็อง นักปฏิวัติชาวเกาหลีรวมถึงนักปฏิวัติคนอื่น ๆ ได้รับการฝึกฝนทางทหารจากกองทัพบกแดงของโซเวียต ในช่วงปลายสงคราม คิม อิล ซ็องและกองกำลังได้ถูกส่งไป

ประจำการที่เมืองคาบารอฟสค์ (Khabarovsk) ซึ่งตั้งอยู่ทางตะวันออกไกลของสหภาพโซเวียตเพื่อเตรียมความพร้อมในการรุกเข้าสู่คาบสมุทรเกาหลี สหภาพโซเวียตยังให้การสนับสนุนทางด้านอาวุธ ยุทโธปกรณ์ และทรัพยากรทางการเงินแก่ขบวนการคอมมิวนิสต์เกาหลี โดยมองว่าขบวนการนี้สามารถเป็นพันธมิตรที่แข็งแกร่งในการขยายอิทธิพลของลัทธิคอมมิวนิสต์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้จากรายงานของสหภาพโซเวียตในปี ค.ศ. 1945 ซึ่งได้ระบุว่าควรจัดตั้งคณะกรรมการองค์กรเพื่อเป็นผู้นำองค์กรคอมมิวนิสต์ในเกาหลีเหนือและเสริมสร้างคณะกรรมการนี้ด้วยคอมมิวนิสต์จากโซเวียต (Lankov Andrei, 2002)

ภายหลังการสิ้นสุดของสงครามโลกครั้งที่สองในปี ค.ศ. 1945 คาบสมุทรเกาหลี ซึ่งเคยอยู่ภายใต้การยึดครองของจักรวรรดิญี่ปุ่นมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1910 ได้รับการปลดปล่อยและกลับคืนสู่สถานะของรัฐเอกราช อย่างไรก็ตาม อิสรภาพที่ได้มานั้นเกิดขึ้นท่ามกลางบริบทของการเผชิญหน้าเชิงอุดมการณ์ระหว่างมหาอำนาจสองขั้ว คือ สหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียตซึ่งต่างเข้ามามีบทบาทในพื้นที่คาบสมุทรเกาหลีโดยตรง การแบ่งแยกเขตอิทธิพลทางการเมืองในครั้งนี้จึงมิได้เป็นเพียงผลพวงของการปลดปล่อยจากจักรวรรดิเท่านั้น หากแต่ได้กลายเป็นจุดตั้งต้นของความแตกแยกทางการเมืองที่ฝังรากลึก และเป็นเงื่อนไขสำคัญของความตึงเครียดในคาบสมุทรเกาหลีซึ่งดำรงอยู่จนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาภายใต้บริบทของโครงสร้างอำนาจโลกในยุคสงครามเย็น ซึ่งกำหนดรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างรัฐผ่านการเผชิญหน้าเชิงอุดมการณ์ระหว่างมหาอำนาจสองฝ่าย ได้แก่ สหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียต ที่ต่างมุ่งสร้างสมดุลแห่งอำนาจด้วยการสนับสนุนรัฐพันธมิตรของตนในแต่ละภูมิภาค

ในปี ค.ศ. 1945 เป็นช่วงเวลาที่โซเวียตเข้าไปมีอิทธิพลในเกาหลีเหนือในหลายด้าน โดยเฉพาะด้านโครงสร้างการปกครองจะเห็นได้จากการที่กองทัพแดง (Red Army) ของสหภาพโซเวียตนำโดย พลเอก อีวาน มิคฮาอิลอวิช ชิสเตียคอฟ (Colonel General Ivan Mikhailovich Chistyakov) ในฐานะผู้บัญชาการกองทัพบกที่ 25 ของกองทัพแดง (Red Army) เป็นผู้ผู้นำกองทัพเข้าสู่กรุงเปียงยาง ทำให้โซเวียตสามารถควบคุมพื้นที่ตอนเหนือของคาบสมุทรเกาหลีได้อย่างสมบูรณ์ทั้งยังสนับสนุนต่อ คิม อิลซุง (Kim Il Sung) ซึ่งกลายเป็นผู้นำสูงสุดของเกาหลีเหนือในเวลาต่อมา เนื่องจากเป็นหนึ่งในผู้นำของกลุ่มคอมมิวนิสต์ในเกาหลีที่ได้รับการสนับสนุนจากโซเวียตในการฝึกทักษะทางทหารและการจัดตั้งกองกำลังคอมมิวนิสต์ที่ต่อต้านการปกครองของญี่ปุ่นในเกาหลีรวมทั้งโซเวียตต้องการขยายความเป็นคอมมิวนิสต์ในบริเวณใกล้เคียง เกาหลีเหนือจึงเป็นอีกหนึ่งจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญของรัสเซีย (Lankov Andrei, 2002)

อย่างไรก็ตามในช่วงทศวรรษ 1980 สหภาพโซเวียตเริ่มเผชิญกับวิกฤตเศรษฐกิจและความไม่พอใจภายในประเทศหลังการล่มสลายของสหภาพโซเวียตในปี ค.ศ. 1991 ความสัมพันธ์

ระหว่างรัสเซียและเกาหลีเหนือเสื่อมถอยลงอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะในยุคของประธานาธิบดีบอริส เยลต์ซิน ซึ่งให้ความสำคัญกับตะวันตกและลดบทบาทในเอเชียตะวันออก เกาหลีเหนือได้เผชิญความโดดเดี่ยวทางระหว่างประเทศ ความยากจนภายในประเทศ และแรงกดดันจากประชาคมโลกในประเด็นการพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์ ท่ามกลางบริบทเช่นนี้ เกาหลีเหนือจึงต้องกำหนดนโยบายทั้งภายในและภายนอกเพื่อความอยู่รอดของระบอบเผด็จการที่ยืนยาวกว่าเจ็ดทศวรรษซึ่งภายหลังสงครามเย็นแม้โลกและพันธมิตรได้เปลี่ยนแปลงไปแต่เกาหลีเหนือยังคงเดินตามอุดมการณ์ "จูเช" (Juche) หรืออุดมการณ์ทางการเมืองแห่งชาติของเกาหลีเหนือ นับตั้งแต่ทศวรรษ 1970 (KBS World Radio, 2025) แนวคิดดังกล่าวถูกนำมาใช้เพื่อเสริมสร้างความชอบธรรมของรัฐและส่งเสริมความสามัคคีของชาติในช่วงที่ประเทศเผชิญวิกฤตหลายด้าน

แต่ความสัมพันธ์ดังกล่าวได้รับการฟื้นฟูอย่างชัดเจนภายใต้การนำของวลาดิเมียร์ ปูติน ตั้งแต่ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 21 เป็นต้นมา โดยมุ่งเน้นไปที่การฟื้นฟูสถานะของรัสเซียในเวทีโลก ผ่านการสร้างเครือข่ายพันธมิตรนอกโลกตะวันตก ซึ่งเกาหลีเหนือก็เป็นหนึ่งในพันธมิตรทางประวัติศาสตร์ที่กลับมาอยู่ในวงความร่วมมืออีกครั้ง ดังนั้น ปัจจัยทางประวัติศาสตร์จึงมิได้เป็นเพียงภูมิหลัง ของความสัมพันธ์รัสเซีย-เกาหลีเหนือ แต่ยังเป็นรากฐานสำคัญที่ส่งผลต่อการฟื้นฟูความร่วมมือในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะในช่วงหลังปี 2022 ที่ทั้งสองประเทศต้องเผชิญแรงกดดันร่วมจากสหรัฐฯ และประชาคมโลกในลักษณะคล้ายคลึงกัน

4.2.3 ปัจจัยทางการทหาร เทคโนโลยี และความมั่นคง

รัสเซียและเกาหลีเหนือมีจุดร่วมเชิงอุดมการณ์ที่สำคัญ นั่นคือการต่อต้านระเบียบโลกที่นำโดยสหรัฐอเมริกาและพันธมิตรตะวันตกทั้งสองประเทศมองว่าสหรัฐฯ และ NATO เป็นภัยคุกคามโดยตรงต่อความมั่นคงและอธิปไตยของตนหลังถูกคว่ำบาตรอย่างรุนแรงจากยุโรปและสหรัฐฯ (Cha & Kim, 2024) ภายหลังจากที่รัสเซียถูกคว่ำบาตรอย่างรุนแรงจากสหรัฐฯ สหภาพยุโรป และประเทศตะวันตกอื่น ๆ จากการรุกรานยูเครนในปี 2022 ประเทศเริ่มเผชิญปัญหาด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ โดยเฉพาะการผลิตกระสุนปืนใหญ่ที่จำเป็นต่อการทำสงครามแนวหน้า รัสเซียใช้ระบบอาวุธยุทโธปกรณ์จำนวนมาก โดยเฉพาะปืนใหญ่ขนาด 122mm และ 152mm ซึ่งเป็นมาตรฐานเดียวกับที่เกาหลีเหนือยังผลิตอยู่ในปัจจุบัน ด้วยเหตุนี้ เกาหลีเหนือจึงกลายเป็น “แหล่งอาวุธสำรอง” ที่สามารถเติมเต็มความต้องการของรัสเซียได้ทันที โดยเฉพาะกระสุนปืนใหญ่และปืนาวุธระยะสั้นที่สามารถนำไปใช้ในสมรภูมิยูเครนได้โดยไม่ต้องดัดแปลงยุทธโธปกรณ์เพิ่มเติม (Quadri, 2023)

ในขณะเดียวกัน ความร่วมมือเชิงทหารนี้ไม่เป็นไปเพียงฝ่ายเดียว หากแต่ “แลกเปลี่ยนผลประโยชน์” กันอย่างเป็นระบบ เกาหลีเหนือ ซึ่งอยู่ภายใต้การคว่ำบาตรของสหประชาชาติมานานหลายทศวรรษ ขาดแคลนเทคโนโลยีทางทหารสมัยใหม่ เช่น ระบบนำวิถีแบบแม่นยำ ดาวเทียมสอดแนม และจรวดพิสัยไกลที่เสถียร ความช่วยเหลือจากรัสเซียในด้านนี้จึงมีมูลค่ามหาศาล มีรายงานจากสื่อและหน่วยข่าวกรองญี่ปุ่นว่า ดาวเทียมสอดแนม “Malligyong-1” ที่เกาหลีเหนือยิงขึ้นสู่อวกาศในปี 2023 นั้นได้รับคำปรึกษาทางเทคนิคจากรัสเซีย (Isozhaki, 2024)

4.2.4 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และพลังงาน

ความสัมพันธ์ระหว่างรัสเซียกับเกาหลีเหนือเริ่มใกล้ชิดกันมากขึ้นในหลากหลายมิติ โดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจ แม้ทั้งสองประเทศจะมีระบบเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน แต่จุดร่วมที่สำคัญคือ “การถูกคว่ำบาตรจากตะวันตก” และ “การถูกโดดเดี่ยวจากระเบียบเศรษฐกิจโลกเสรีนิยม” ความโดดเดี่ยวเชิงโครงสร้างนี้ได้กลายเป็นแรงผลักดันให้ทั้งสองรัฐหันมาสร้างเครือข่ายเศรษฐกิจร่วมกัน เพื่อเอาตัวรอดและเสริมสร้างเสถียรภาพทางยุทธศาสตร์ของแต่ละฝ่าย

ประการแรก รัสเซียต้องเผชิญกับมาตรการคว่ำบาตรอย่างรุนแรงจากสหรัฐฯ สหภาพยุโรป และพันธมิตรตะวันตกหลังรุกรานยูเครน ทั้งในด้านการเงิน การส่งออกเทคโนโลยี และการค้าพลังงาน ส่งผลให้รัสเซียถูกตัดออกจากระบบ SWIFT และถูกจำกัดไม่ให้เข้าถึงตลาดตะวันตก รัสเซียจึงต้องมองหาคู่ค้าทางเศรษฐกิจใหม่ที่ไม่ต้องอยู่ภายใต้ข้อจำกัดของสหรัฐฯ และ NATO ซึ่งเกาหลีเหนือซึ่งถูกคว่ำบาตรจากสหประชาชาติอยู่แล้ว จึงกลายเป็นพันธมิตรที่ลงตัวในการค้าขายแบบไม่เป็นทางการ เช่น การแลกเปลี่ยนทรัพยากร พลังงาน และแรงงาน โดยไม่ต้องใช้ระบบเงินตราระหว่างประเทศแบบดั้งเดิม ในทางกลับกัน เกาหลีเหนือก็ต้องพึ่งพาแหล่งพลังงานและอาหารจากภายนอก เนื่องจากระบบเศรษฐกิจในประเทศขาดประสิทธิภาพ การผลิตไม่เพียงพอ และยังต้องรับมือกับภัยแล้งและวิกฤติพลังงานซ้ำซาก รัสเซียจึงมีบทบาทสำคัญในการส่งออกน้ำมัน ถ่านหิน และอาหารพื้นฐานให้เกาหลีเหนือ โดยเฉพาะในฤดูหนาว นอกจากนี้ ยังมีรายงานจากคณะผู้เชี่ยวชาญแห่งสหประชาชาติว่า รัสเซียอาจจะเมิดมติของ UNSC ด้วยการส่งน้ำมันผ่าน “เรือตู้เรือ” บริเวณทะเลญี่ปุ่น โดยไม่แจ้งข้อมูลอย่างเป็นทางการ (UN Panel of Experts, 2022)

นอกจากการค้าพลังงานแล้ว อีกหนึ่งปัจจัยที่สะท้อนความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างสองประเทศ คือ การจ้างแรงงานเกาหลีเหนือในรัสเซีย แม้ว่า UNSC จะมีมติให้ยุติการใช้แรงงาน DPRK ในต่างประเทศตั้งแต่ปี 2019 แต่มีรายงานว่า แรงงานเกาหลีเหนือยังคงอยู่ในภูมิภาคตะวันออกไกลของรัสเซีย เช่น เมืองวลาดิวอสต็อกและเขต Primorsky โดยแรงงานเหล่านี้

ทำงานในเมือง ป่าไม้ และอุตสาหกรรมก่อสร้าง โดยรายได้ส่วนใหญ่ถูกส่งกลับเข้ารัฐเพื่อใช้ในโครงการยุทธศาสตร์ของเปียงยาง (Kim, 2024)

ในด้านโครงสร้างพื้นฐาน รัสเซียและเกาหลีเหนือได้ฟื้นฟูเส้นทางรถไฟระหว่างเมือง Hasan (รัสเซีย) กับท่าเรือ Rajin (DPRK) ซึ่งเคยเป็นหนึ่งในโครงการร่วมยุทธศาสตร์ตั้งแต่ช่วงสงครามเย็น เส้นทางนี้มีบทบาทในการขนส่งสินค้าเช่น ถ่านหิน ปุ๋ย และโลหะ ไปยังจีนหรือประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยไม่ต้องผ่านการตรวจสอบจากโลกตะวันตก ถือเป็นกลไกสำคัญในการ เบี่ยงเบนการคว่ำบาตรระหว่างประเทศผ่านเขตเศรษฐกิจพิเศษ (North Korean Economy Watch, 2015)

ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างรัสเซียและเกาหลีเหนือนับตั้งแต่ค.ศ. 2022 จึงไม่ได้เป็นเพียงผลผลิตจากอุดมการณ์ต่อต้านตะวันตกเท่านั้น แต่ยังเป็นการปรับตัวร่วมกันภายใต้โครงสร้างของรัฐที่ถูกโดดเดี่ยวจากระเบียบเศรษฐกิจโลก เมื่อไม่สามารถเข้าถึงกลไกการเงินระหว่างประเทศได้ ทั้งสองจึงหันมาใช้ระบบเศรษฐกิจแบบกึ่งแลกเปลี่ยนที่ไม่ต้องพึ่งพาเงินตราโลกตะวันตก และเสริมสร้างความร่วมมือในลักษณะพึ่งพากันเพื่อความอยู่รอด

4.2.5 ปัจจัยทางการเมืองโลก

ประการแรกคือ การแบ่งขั้วของระบบโลก ภายหลังจากสงครามเย็นโลกได้เข้าสู่ยุคมหาอำนาจอำนาจเดียวโดยสหรัฐอเมริกา รัสเซียและเกาหลีเหนือล้วนเป็นรัฐที่มีท่าทีต่อต้านระเบียบโลกเสรีนิยมที่นำโดยสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการแทรกแซงทางมนุษยธรรม สิทธิมนุษยชน และการปกครองแบบประชาธิปไตย รัสเซียยืนยันในเอกสาร Concept of the Foreign Policy of the Russian Federation ว่า โลกควรมีหลายศูนย์อำนาจและไม่ควรยึดถือระเบียบเดียว (The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 2023) ในขณะเดียวกันเกาหลีเหนือเองก็มีประวัติศาสตร์การต่อต้านสหรัฐอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่สงครามเกาหลี และส่งเสริมลัทธิจูเช (Juche) ที่ยึดความเป็นอิสระและอธิปไตยของรัฐเหนือทุกสิ่ง

ประการที่สองคือ สงครามยูเครนในปี 2022 ได้กลายเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญทางภูมิรัฐศาสตร์ เมื่อรัสเซียเผชิญกับการโดดเดี่ยวจากโลกตะวันตกและมาตรการคว่ำบาตรในวงกว้าง ส่งผลให้รัสเซียหันมาสร้างพันธมิตรใหม่กับประเทศที่มีสถานะถูกโดดเดี่ยว เช่น เกาหลีเหนือ อิหร่าน และจีน เกาหลีเหนือแสดงจุดยืนอย่างชัดเจนในการสนับสนุนรัสเซีย เช่น การรับรองดินแดนในยูเครนที่รัสเซียผนวก ในทางกลับกัน รัสเซียได้ตอบแทนเกาหลีเหนือโดยการคัดค้านการออกมติคว่ำบาตรในสหประชาชาติ และให้ความร่วมมือด้านเทคโนโลยีทางทหาร เช่น ดาวเทียมและขีปนาวุธ

สุดท้าย ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศยังได้รับอิทธิพลจากแนวโน้มการจัดตั้ง “พันธมิตรต่อต้านตะวันตก” หรือแนวร่วมของประเทศที่ถูกโดดเดี่ยวจากระบบโลกเสรีนิยม เช่น รัสเซีย จีน อิหร่าน และเกาหลีเหนือ ที่ร่วมมือกันในการพัฒนาเทคโนโลยี การค้า การทหาร และการทูต การประชุมและความร่วมมือระหว่างกลุ่มประเทศเหล่านี้บ่อยครั้งสะท้อนให้เห็นว่าระบบโลกในปัจจุบันกำลังแตกแขนงออกเป็นหลายศูนย์อำนาจ ซึ่งแต่ละศูนย์ต่างมีพันธมิตรและกลไกเฉพาะของตนเอง (The National Interest, 2024)

4.3 แนวโน้มความสัมพันธ์รัสเซีย-เกาหลีเหนือภายใต้พลวัตของการเมืองโลก

4.3.1 แนวโน้มด้านการทูต

ตั้งแต่ต้นปี 2024 เป็นต้นมา ความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างรัสเซียและเกาหลีเหนือได้ยกระดับอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบมากขึ้น โดยมีรากฐานมาจากสถานการณ์โลกที่ทั้งสองประเทศเผชิญแรงกดดันจากชาติตะวันตก รัสเซียยังคงถูกคว่ำบาตรจากสหรัฐฯ และสหภาพยุโรป จากกรณีสงครามในยูเครน ขณะที่เกาหลีเหนือยังถูกจำกัดบทบาทในเวทีโลกจากโครงการอาวุธนิวเคลียร์ ส่งผลให้ทั้งสองประเทศหันมาพึ่งพากันในเชิงการทูตและกลยุทธ์ระหว่างประเทศ รัสเซียแสดงบทบาทผู้สนับสนุนเกาหลีเหนือในเวทีระหว่างประเทศมากขึ้น โดยเฉพาะในการประชุมคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศจะมีสัญญาณที่ชัดเจนขึ้นในแง่ของการปรับโครงสร้างความร่วมมือทางการทูตให้มีความเป็นระบบมากขึ้น เช่น การจัดตั้งคณะกรรมการประสานงานระหว่างกระทรวงการต่างประเทศทั้งสองฝ่าย และการผลักดันให้มีการประชุมประจำปีของเจ้าหน้าที่ระดับสูง ซึ่งมุ่งเน้นการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ความร่วมมือด้านนโยบายต่างประเทศ และการจัดทำจุดยืนร่วมในเวทีระหว่างประเทศ ยิ่งไปกว่านั้น การพบปะระหว่างประธานาธิบดีวลาดิมีร์ ปูติน กับคิม จองอึน ในปี 2025 ซึ่งเกิดขึ้นในช่วงเวลาที่ความตึงเครียดในคาบสมุทรเกาหลีพุ่งสูง ได้แสดงให้เห็นถึงน้ำหนักเชิงยุทธศาสตร์ที่รัสเซียมอบให้กับเกาหลีเหนือในฐานะหุ้นส่วนที่สำคัญของตนในภูมิภาค กล่าวคือแนวโน้มด้านการทูตระหว่างรัสเซียกับเกาหลีเหนือหลังปี 2024 มีความชัดเจนในการเคลื่อนเข้าสู่รูปแบบพันธมิตรเชิงยุทธศาสตร์มากขึ้น ภายใต้เป้าหมายร่วมในการสร้างสมดุลอำนาจใหม่ต่อระเบียบโลกที่เปลี่ยนไป ความร่วมมือทางการทูตนี้จึงไม่ใช่เพียงยุทธศาสตร์เฉพาะกิจ แต่เป็นส่วนหนึ่งของการจัดวางโครงสร้างภูมิรัฐศาสตร์ที่มีนัยยะระยะยาวต่อทั้งภูมิภาคและโลก

4.3.2 แนวโน้มด้านการทหาร เทคโนโลยี และความมั่นคง

ภายหลังปี 2024 ความสัมพันธ์ด้านการทหารและความมั่นคงระหว่างสหพันธรัฐรัสเซียและเกาหลีเหนือมีแนวโน้มที่จะพัฒนาอย่างมั่นคงและมีทิศทางที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้น ท่ามกลาง

บริบทของโลกที่กำลังเปลี่ยนผ่าน การเพิ่มบทบาทของรัสเซียในฐานะรัฐอภิปโตยที่เ็นหัดต่อแรงกดดันจากตะวันตกและสามารถขับเคลื่อนความร่วมมือด้านความมั่นคงกับพันธมิตรที่มีวิสัยทัศน์ร่วมกัน เช่น เกาหลีเหนือ ถือเป็นตัวอย่างสำคัญของการสร้างดุลอำนาจโลกที่ไม่จำกัดอยู่ในระเบียบเดิมที่อิงกับสหรัฐและ NATO รัสเซียได้แสดงให้เห็นถึงความตั้งใจในการส่งเสริมเสถียรภาพในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงผ่านการแลกเปลี่ยนทางเทคโนโลยีและทหาร การเยือนของรัฐมนตรีกลาโหมรัสเซียไปยังเปียงยางในปี 2025 นับเป็นหมุดหมายสำคัญที่แสดงถึงการยอมรับซึ่งกันและกันในระดับกองทัพ การหารือร่วมดังกล่าวมิใช่เพียงสัญลักษณ์ทางการทูต แต่เป็นการวางรากฐานสำหรับความร่วมมือที่มุ่งเน้นการฝึกซ้อม การเฝ้าระวัง และการรับมือภัยคุกคามที่เกิดขึ้นจากการขยายอิทธิพลของสหรัฐ ในภูมิภาค เช่น การติดตั้งระบบป้องกันขีปนาวุธของสหรัฐในเกาหลีใต้และญี่ปุ่น

แม้โลกตะวันตกจะพยายามตั้งคำถามต่อความร่วมมือทางการทหารของทั้งสองประเทศ แต่ในมุมมองของรัสเซียและเกาหลีเหนือ ความร่วมมือดังกล่าวเป็นสิทธิอันชอบธรรมของรัฐอภิปโตยที่ต้องการรักษาเสถียรภาพและป้องกันการรุกรานจากภายนอก ทั้งสองประเทศต่างผ่านประวัติศาสตร์ของการเผชิญกับแรงกดดันและการคว่ำบาตรอย่างไม่เป็นธรรม ดังนั้น การร่วมมือกันจึงมิใช่เพียงกลไกทางยุทธศาสตร์ หากแต่เป็นการยืนยันหัดต่อระบบโลกที่พยายามจำกัดอำนาจของรัฐที่ไม่ยอมอยู่ภายใต้การครอบงำของอเมริกา ความร่วมมือด้านการทหาร เทคโนโลยี และความมั่นคงระหว่างรัสเซียกับเกาหลีเหนือหลังปี 2024 แสดงให้เห็นถึงการขยายบทบาทของรัฐเอกราชที่กล้าท้าทายระเบียบโลกฝ่ายเดียว และร่วมกันสร้างภูมิทัศน์ใหม่ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเท่าเทียม อภิปโตย และผลประโยชน์ร่วมกันอย่างแท้จริง

4.3.3 แนวโน้มทางเศรษฐกิจ และพลังงาน

ภายใต้การคว่ำบาตรของโลกตะวันตก รัสเซียได้หันมาเชื่อมสัมพันธ์เชิงเศรษฐกิจอย่างแน่นแฟ้นกับประเทศนอกกลุ่ม NATO เช่น เกาหลีเหนือ โดยใช้ระบบ **แลกเปลี่ยน** เป็นกลไกหลัก เกาหลีเหนือส่งแรงงานที่มีทักษะไปทำงานในรัสเซียตะวันออกไกล ขณะเดียวกันก็ได้รับอาหาร น้ำมัน และอาวุธยุทโธปกรณ์เป็นการตอบแทน รัสเซียเป็นหนึ่งในไม่กี่ประเทศที่สามารถจัดหาน้ำมันและก๊าซให้เกาหลีเหนือได้อย่างต่อเนื่องในช่วงหลังปีค.ศ. 2022 โดยอาศัยการขนส่งทางเรือจากท่าเรือทางตะวันออกของรัสเซียมายังท่าเรือราจิน มีความเป็นไปได้ที่รัสเซียจะลงทุนในโครงข่ายพลังงานแบบถาวร เช่น ท่อส่งน้ำมันหรือไฟฟ้าผ่านเขตแดนเกาหลีเหนือ หากสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์เอื้ออำนวย ทั้งนี้อาจเชื่อมโยงกับความร่วมมือทางเทคโนโลยี เช่น เทคโนโลยีนิวเคลียร์ (สำหรับพลเรือน) หรือระบบพลังงานทางเลือกแบบพึ่งพาตนเองรวมไปถึงเกาหลีเหนือมีแนวโน้มจะ เปิดเขตเศรษฐกิจพิเศษราจิน-ซอนบง (Rason SEZ) ให้รัสเซียเข้าลงทุนและใช้เป็นประตู

เศรษฐกิจสู่แปซิฟิก รวมถึงการเปิดพื้นที่ให้กับ นักท่องเที่ยวรัสเซีย โดยเฉพาะ ผ่านรถไฟและเรือ โดยสารจากวลาดิวอสต็อกเข้าสู่เมืองชายแดนของเกาหลีเหนือถือเป็น กลยุทธ์ทางเศรษฐกิจ การทูตประชาชนที่เสริมสร้างพันธมิตรเชิงสังคมในขณะเดียวกัน อีกทั้งนักท่องเที่ยวรัสเซีย กลายเป็น กลุ่มแรกที่ได้รับอนุญาตให้เข้าเกาหลีเหนือ หลังจากประเทศปิดตัวลงช่วงโควิด-19 เป็น เวลากว่า 3 ปี ซึ่งจะส่งผลดีต่อเศรษฐกิจของเกาหลีเหนือรวมไปถึงการเปิดสถานที่ท่องเที่ยว หรือ เส้นทางรถไฟพิเศษจากรัสเซีย

4.3.4 แนวโน้มโครงสร้างอำนาจโลก

ความสัมพันธ์ระหว่างรัสเซียและเกาหลีเหนือในช่วงปีค.ศ. 2022–2024 ได้กลายเป็น จุดเชื่อมสำคัญในกระบวนการปรับสมดุลโครงสร้างอำนาจโลก ความร่วมมือเชิงลึกในด้าน พลังงาน การค้า อาวุธ และแรงงาน เกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขของการต่อต้านแรงกดดันจากตะวันตก และกลายเป็นตัวอย่างของการสร้าง “เครือข่ายความร่วมมือทางยุทธศาสตร์นอกกรอบระบบเสรีนิยม” ที่ ดำเนินขนานกับอำนาจนำแบบเดิม ในบริบทนี้ เกาหลีเหนือมิได้เป็นเพียงรัฐพันธมิตรของรัสเซีย แต่ทำหน้าที่เป็นรัฐกันชนและฐานสนับสนุนทางยุทธศาสตร์ที่ช่วยขยายขอบเขตอิทธิพลของรัสเซีย เข้าสู่เอเชียตะวันออก โดยมีจีนเป็นเสาหลักอีกขั้วหนึ่งที่แผ่ระว่างและบางครั้งก็เอื้ออำนวย

หลังปี 2024 โลกมีแนวโน้มชัดเจนยิ่งขึ้นว่าจะก้าวเข้าสู่โครงสร้างอำนาจแบบหลาย ขั้วอำนาจที่ชัดเจนขึ้น ซึ่งขั้วอำนาจหลัก เช่น สหรัฐฯ–NATO, จีน, กลุ่ม BRICS+ และพันธมิตร ทางเลือกอย่างรัสเซีย–เกาหลีเหนือ ต่างกำลังแข่งขันกันในเรื่องอิทธิพล เศรษฐกิจ และภูมิรัฐศาสตร์ ความร่วมมือรัสเซีย–เกาหลีเหนือแม้จะดูเล็กในเชิงขนาดเศรษฐกิจ แต่มีความหมายสูงในเชิง ยุทธศาสตร์ เพราะเป็นหนึ่งในกลไกสำคัญที่เร่งให้โลกเคลื่อนตัวออกจากระเบียบขั้วเดียวที่ครอบงำ โดยสหรัฐฯ ไปสู่ระบบกระจายอำนาจที่เปิดช่องให้รัฐขนาดกลางและรัฐท้าทายมีพื้นที่ทางการเมือง ระหว่างประเทศเพิ่มมากขึ้น

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 2022 เป็นต้นมา ความสัมพันธ์ระหว่างสหพันธรัฐรัสเซียและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี (เกาหลีเหนือ) ได้ยกระดับอย่างมีนัยสำคัญจากความร่วมมือเชิงทวิภาคีทั่วไป สู่พันธมิตรเชิงยุทธศาสตร์ที่มีความแน่นแฟ้นในหลายมิติ ท่ามกลางบริบทของความเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างอำนาจโลก ความขัดแย้งระหว่างรัสเซียกับชาติตะวันตกจากการณียูเครน และสถานการณ์การถูกโดดเดี่ยวของเกาหลีเหนือจากระเบียบโลกเสรีนิยม ความร่วมมือระหว่างทั้งสองประเทศจึงไม่ได้เป็นเพียงการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระยะสั้น หากแต่สะท้อนถึงการจัดวางแนวร่วมใหม่ของรัฐที่ทำลายระเบียบโลกแบบเดิม

จุดเปลี่ยนสำคัญเกิดขึ้นในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 2024 เมื่อประธานาธิบดีวลาดิมีร์ ปูตินของรัสเซีย เดินทางเยือนกรุงเปียงยางอย่างเป็นทางการและลงนามใน “สนธิสัญญาความร่วมมือเชิงยุทธศาสตร์ครอบคลุม” (Comprehensive Strategic Partnership Treaty) ร่วมกับคิม จอง อึน ผู้นำสูงสุดของเกาหลีเหนือ โดยสนธิสัญญาดังกล่าวมีสาระสำคัญในด้านความมั่นคงร่วมกัน เช่น การให้ความช่วยเหลือทางทหารอย่างทันทีหากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งถูกโจมตีจากภายนอก ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับพันธกรณีในกรอบ NATO มาตรา 5 และเป็นการยกระดับความสัมพันธ์จากความร่วมมือทั่วไปไปสู่ระดับพันธมิตรที่มีพันธะผูกพันอย่างเป็นทางการ นอกเหนือจากมิติด้านความมั่นคง ความร่วมมือยังขยายครอบคลุมด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยี และพลังงาน โดยรัสเซียได้ส่งออกพลังงานให้เกาหลีเหนือในปริมาณที่เกินจากขีดจำกัดที่คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติกำหนด ขณะเดียวกันก็มีรายงานว่าเกาหลีเหนือได้ส่งกำลังพลจำนวนมากเพื่อสนับสนุนภารกิจลอจิสติกส์ในเขต Donbas และ Kursk ของรัสเซีย นอกจากนี้ ยังมีความร่วมมือในด้านเทคโนโลยีจรวดและอวกาศ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเกาหลีเหนือในการปล่อยดาวเทียมสอดแนมเข้าสู่วงโคจรเป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 2023 ปัจจัยที่เอื้อต่อการฟื้นฟูความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศ ได้แก่ ความใกล้เคียงกันทางอุดมการณ์ เช่น การเน้นอธิปไตยแห่งรัฐ การต่อต้านการแทรกแซงจากภายนอก และการปฏิเสธระเบียบโลกเสรีนิยมประชาธิปไตยแบบตะวันตก ตลอดจนปัจจัยทางประวัติศาสตร์ที่สหภาพโซเวียตเคยมีบทบาทสำคัญต่อการก่อตั้งเกาหลีเหนือหลังสงครามโลกครั้งที่สอง

กล่าวโดยสรุป ความสัมพันธ์ระหว่างรัสเซียและเกาหลีเหนือในช่วงปี ค.ศ. 2022–2024 ไม่ได้เป็นเพียงการฟื้นฟูพันธมิตรในบริบททวิภาคี แต่ได้กลายเป็นกลไกสำคัญในการจัดวางอำนาจทางเลือกใหม่ในระบบระหว่างประเทศ ความร่วมมือนี้จึงควรได้รับการวิเคราะห์ในฐานะ

ส่วนหนึ่งของพลวัตโลกที่กำลังก้าวเข้าสู่ระเบียบโลกแบบหลายขั้วอำนาจซึ่งรัฐขนาดกลางและรัฐที่ทำทนายอำนาจเดิมมีบทบาทเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายประเด็นสำคัญได้ 2 ประการ ได้แก่

5.2.1 ความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นขึ้นของรัสเซีย-เกาหลีเหนือในช่วงปี 2022-2024

หากศึกษาความสัมพันธ์ในระบบโลก ในช่วงเวลาดังกล่าว ความสัมพันธ์ระหว่างรัสเซียและเกาหลีเหนือเป็นหนึ่งในคู่พันธมิตรที่มีการพัฒนาความสัมพันธ์อย่างลึกซึ้ง แม้จะในบริบทระหว่างสองอำนาจ หรือในเวทีโลก จากเหตุการณ์ต่าง ๆ ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ได้ว่า รัสเซียและเกาหลีเหนือมีความแน่นแฟ้นขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าว ความร่วมมือระหว่างสองประเทศนี้สะท้อนแนวโน้มของโลกที่ขั้วอำนาจไม่ถูกจำกัดอยู่เพียงกลุ่มประชาธิปไตยตะวันตกอีกต่อไป แต่เปิดพื้นที่ให้รัฐที่ถูกโดดเดี่ยวสามารถสร้างพันธมิตรทางเลือกของตนเองได้ รัสเซียให้การสนับสนุนทางการเมืองแก่เกาหลีเหนือในประเด็นด้านความมั่นคงและสิทธิตนเอง ขณะที่เกาหลีเหนือแสดงจุดยืนสนับสนุนรัสเซียในเวทีระหว่างประเทศ เช่น ในกรณีสงครามยูเครน ความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นนี้ยังส่งผลกระทบต่อดุลอำนาจในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือรวมไปถึงโครงสร้างอำนาจโลก

5.2.2 ความชัดเจนทางด้านโครงสร้างอำนาจโลกที่เข้าสู่ยุคหลายขั้วอำนาจ

โครงสร้างอำนาจโลกในปัจจุบันได้แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนผ่านจากระบบขั้วเดียว (Unipolarity) ที่สหรัฐอเมริกาเคยครองอำนาจสูงสุดหลังสงครามเย็น ไปสู่ระบบหลายขั้วอำนาจ (Multipolarity) อย่างชัดเจน โดยมีมหาอำนาจอื่น ๆ เช่น จีน รัสเซีย อินเดีย และสหภาพยุโรป เข้ามามีบทบาทในการกำหนดทิศทางของการเมืองระหว่างประเทศมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงนี้สะท้อนผ่านการจัดตั้งพันธมิตรทางเลือก เช่น BRICS, SCO รวมถึงการใช้สิทธิยับยั้งหรือการวิพากษ์เวทีตะวันตกในสถาบันระหว่างประเทศ

การเข้าสู่ยุคหลายขั้วอำนาจไม่เพียงแต่กระจายอิทธิพลทางทหารและเศรษฐกิจ แต่ยังส่งผลให้รัฐขนาดกลางและขนาดเล็กมีพื้นที่ในการดำเนินนโยบายต่างประเทศที่มีความหลากหลายและยืดหยุ่นมากขึ้น เป็นการเปิดพื้นที่ใหม่ในระบบโลกที่ไม่ผูกขาดอยู่กับแนวคิดหรือนโยบายของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอีกต่อไป

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ประการแรก การกำหนดนโยบายของประเทศไทยในช่วงเวลาที่โครงสร้างการเมืองโลกเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สภาวะหลายขั้วอำนาจ ควรมุ่งเน้นการดำเนินนโยบายต่างประเทศที่มีความยืดหยุ่น เป็นกลาง และเน้นผลประโยชน์แห่งชาติเป็นหลัก โดยควรรักษาสมดุลระหว่างความสัมพันธ์กับมหาอำนาจเก่าและมหาอำนาจใหม่ เพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้งเชิงอำนาจที่อาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและเศรษฐกิจของประเทศ

ประการที่สอง ปัจจุบันได้เกิดการขยายบทบาทของประเทมหาอำนาจใหม่ เช่น รัสเซีย จีน และอินเดีย ตลอดจนการก่อตั้งกลุ่มความร่วมมือระหว่างประเทศอย่าง BRICS ซึ่งกำลังมีบทบาทสำคัญในระบบโลก ประเทศไทยควรติดตามความเคลื่อนไหวของกลุ่มเหล่านี้อย่างใกล้ชิด และพิจารณาการมีส่วนร่วมในระดับที่เหมาะสม เพื่อเปิดโอกาสใหม่ทางการเมือง เศรษฐกิจ และความมั่นคงระหว่างประเทศ ในขณะที่ยังคงบทบาทในกลุ่มความร่วมมือดั้งเดิมอย่างอาเซียนอย่างต่อเนื่อง

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ประการแรก การวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับบทบาทของรัสเซียในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะต่อไทย เพื่อวิเคราะห์ว่าไทยสามารถใช้ความสัมพันธ์กับรัสเซียอย่างไรให้เกิดประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจ พลังงาน และความมั่นคง ในบริบทที่โลกกำลังเข้าสู่ยุคหลายขั้วอำนาจ

ประการที่สอง การวิจัยเกี่ยวกับท่าทีและกลยุทธ์ของประเทศขนาดกลาง (middle powers) เช่น ไทย มาเลเซีย หรืออินโดนีเซีย ต่อการเปลี่ยนผ่านของโครงสร้างโลกสู่ยุคหลายขั้วอำนาจ โดยเฉพาะในแง่ของการวางตำแหน่งทางการทูต การสร้างพันธมิตร และการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติ ท่ามกลางการแข่งขันของมหาอำนาจ

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- ปัทมาสน์ ชนระวิชชรักษ์. (2023). รมว.กลาโหมรัสเซีย เยือนเกาหลีเหนือ พร้อมมอบจดหมายจาก
ปูตินให้คิมจองอึน. <https://thestandard.co/russia-minister-of-defense-visit-north-korea>
- รงรอง วงศ์โอบอ้อม. (2561). ประวัติศาสตร์เกาหลี.
<https://books.google.co.th/books?id=705TuwEACAAJ>

ภาษาต่างประเทศ

- Agence France Presse. (2023). Kim Jong Un Extends "Full Support" To Putin On Russia Day. <https://www.ndtv.com/world-news/kim-jong-un-extends-full-support-to-putin-on-russia-day-4115967>
- ALJAZEERA. (2023). North Korea denies arming Russia's Wagner group. <https://www.aljazeera.com/news/2023/1/29/north-korea-denies-arming-russias-wagner-group>
- Ascher, A. (2017). *Russia: A Short History*. Oneworld Publications.
<https://books.google.co.th/books?id=YB69DwAAQBAJ>
- Associated Press. (2023). Seoul's Spy Agency: Russia Has Likely Proposed North Korea Join Three-Way Drills With China. <https://www.voanews.com/a/seoul-s-spy-agency-russia-has-likely-proposed-north-korea-join-three-way-drills-with-china/7254072.html>
- C.S. W. Henry. (2025). Axis of Isolation: North Korea and Russia's Strategic Partnership in Ukraine. https://www.researchgate.net/publication/391201765_Axis_of_Isolation_North_Korea_and_Russia's_Strategic_Partnership_in_Ukraine
- Cha, V., & Kim, E. (2024). The New Russia-North Korea Security Alliance. <https://www.csis.org/analysis/new-russia-north-korea-security-alliance?>
- Choi, E. J. (2024). Evaluation of North Korea-Russia Relations Following Chairman Kim Jong Un's Visit to Russia in 2023: Focus on Non-Military Sectors <https://www.sejong.org/web/board/22/egoread.php?bd=24&itm=&pg=5&seq=12042&txt=&>

- Choi, S. H., & Kim, C. R. (2023). North Korea claims it launched first spy satellite, promises more. <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/north-korea-flags-plan-launch-satellite-rocket-between-nov-22-dec-1-japan-says-2023-11-20/>
- Chung, C., & Derr, A. (2022). North Korea votes against UN resolution condemning Russia's invasion of Ukraine. <https://www.nknews.org/2022/03/north-korea-votes-against-un-resolution-condemning-russias-invasion-of-ukraine>
- Colorado Community Colleges Online. (n.d.). The Koreas. In *PPSC HIS 1120: The World: 1500–Present*. CCCOnline Pressbooks. <https://pressbooks.ccconline.org/the-world-1500-present/chapter/the-koreas>
- Donald, D. (2024). India Between Superpowers: Strategic Autonomy in the shadow of a Pacific Conflict <https://www.cfr.org/blog/india-between-superpowers-strategic-autonomy-shadow-pacific-conflict>
- Fahadayna, A. C. (2023). From Russia with Love: A Historical Analysis of Russia Foreign Policy toward North Korea. <https://globalfocus.ub.ac.id/index.php/globalfocus/article/view/134>
- Gjelten, T. (2010). China's Economic Rise Enables Military Growth. <https://www.npr.org/2010/08/20/129284282/chinas-economic-rise-enables-military-growth>
- Holland, S. (2022). Exclusive: US says Russia's Wagner Group bought North Korean weapons for Ukraine war. <https://www.reuters.com/world/us-says-russias-wagner-group-bought-north-korean-weapons-ukraine-war-2022-12-22/>
- Howell, E. (2024). North Korea and Russia's Dangerous Partnership. <https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/2024-12/2024-12-04-north-korea-russia-dangerous-partnership-howell.pdf>
- Hunnicut, T., & Brunnstrom, D. (2022). U.S.: Russia could be about to buy 'millions' of North Korean shells, rockets. <https://www.reuters.com/world/russia-is-buying-artillery-ammunition-nkorea-report-2022-09-06>
- Hyung, J. K. (2023). South Korea says Russian support likely enabled North Korea to successfully launch a spy satellite. <https://apnews.com/article/north-korea-spy-satellite-russia-assistance-6461d7216fa5bd3fa0945efeb06530c6>
- Hyung, J. K. (2024). Kim's sister denies North Korea has supplied weapons to Russia. <https://apnews.com/article/north-korea-russia-ukraine-weapons-309d3fc63577664d6375f469eb3fd42b>
- Iffat, A. J., Hosen, I., & Biswas, K. A. (2025). Geopolitical chessboard: China's Belt and Road Initiative and shifting power dynamics. <https://link.springer.com/article/10.1007/s44282-025-00200-w?>

- Isozhaki, A. (2024). North Korea's 'Successful' Spy Satellite Launch.
<https://thediplomat.com/2024/01/north-koreas-successful-spy-satellite-launch/>
- Jankowicz, M. (2024). Satellite images show Russia defying sanctions to give North Korea 1 million barrels of oil: report. <https://www.businessinsider.com/satellite-images-russia-shipped-north-korea-million-oil-barrels-report-2024-11>
- Joo, S. H., & Kwak, T. H. (2001). MILITARY RELATIONS BETWEEN RUSSIA AND NORTH KOREA. <https://www.jstor.org/stable/23255911>
- KBS World Radio. (2025). 'Juche (Self-Reliance)' Ideology.
https://world.kbs.co.kr/special/northkorea/contents/archives/supreme_leader/ideology.htm?lang=e&um
- Kim, S. Y. (2024). Around 300 N. Korean workers arrived in Russia via train: expert.
<https://en.yna.co.kr/view/AEN20240214002600315>
- Kim, T. H. (2023). A timeline of the complicated relations between Russia and North Korea. <https://apnews.com/article/north-korea-russia-kim-jong-un-putin-timeline-336b51634fab28a34ec210a78866f4d9>
- Kyiv Post. (2024). Putin Submits Strategic Partnership Treaty with North Korea to Parliament. <https://www.kyivpost.com/post/40533?>
- Lankov, A. (2002). *From Stalin to Kim Il Sung: The Formation of North Korea, 1945-1960*. Rutgers University Press.
<https://books.google.co.th/books?id=8yupvBRohJ4C>
- Lankov, A. (2015). *The Real North Korea: Life and Politics in the Failed Stalinist Utopia*. Oxford University Press. <https://books.google.co.th/books?id=FHpYCwAAQBAJ>
- Lankov Andrei. (2002). *From Stalin to Kim Il Song: The Formation of North Korea, 1945-1960*. Hurst & Company. <https://books.google.co.th/books?id=ua8NK2-F3KYC>
- Lederer, E. M. (2025). US and allies accuse North Korea and Russia of flagrantly violating UN sanctions in military deals. <https://apnews.com/article/north-korea-russia-un-sanctions-ukraine-us-3ada38bfc312ccd4b9bb6551bb671195>
- Liberty in North Korea. (2024). North Korea 101: The History of History Korea
https://libertyinnorthkorea.org/blog/north-korea-history?utm_source=chatgpt.com
- Lim, A., & Cha, V. (2025). Timeline of North Korea-Russia Cooperation Since 2022.
<https://beyondparallel.csis.org/timeline-of-north-korea-russia-cooperation-since-2022/>
- Mandal, S. (2025). North Korea has taken delivery of Russian air-defence systems, UN claims. <https://www.janes.com/osint-insights/defence-news/weapons/north-korea-has-taken-delivery-of-russian-air-defence-systems-un-claims>

- Mearsheimer, J. J. (2021). The Inevitable Rivalry: America, China, and the Tragedy of Great-Power Politics. <https://www.foreignaffairs.com/articles/china/2021-10-19/inevitable-rivalry-cold-war>
- Nichols, M. (2025). US warns North Korea becoming better prepared for war, fighting against Ukraine. <https://www.reuters.com/world/us-warns-north-korea-becoming-better-prepared-war-fighting-against-ukraine-2025-01-08/>
- North Korean Economy Watch. (2015). Archive for the 'Rason Economic and Trade Zone (Rajin-Sonbong)' Category, . <https://www.nkeconwatch.com/category/economic-reform/special-economic-zones-2/special-economic-zones/rajin-sonbong/>
- Quadri, S. (2023). North Korea sends '1,000 containers' of weapons to Russia. <https://www.standard.co.uk/news/world/north-korea-weapons-containers-russia-puttin-united-states-b1113566.html>
- Reuters. (2022). Russia, North Korea discuss developing relations. <https://www.reuters.com/world/russia-north-korea-discuss-developing-relations-2022-03-22/>
- Reuters. (2024). Russia's Shoigu meets North Korea's Kim in Pyongyang. <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/russias-shoigu-meets-north-koreas-kim-pyongyang-2024-09-13/>
- Reuters. (2025). North Korea says new bridge to Russia reinforces economic cooperation. <https://www.reuters.com/world/north-korea-says-new-bridge-russia-reinforces-economic-cooperation-2025-04-30/>
- Rohan Gunaratna. (2021). The 9/11 Effect and the Transformation of Global Security. <https://www.cfr.org/councilofcouncils/global-memos/911-effect-and-transformation-global-security?>
- Smith, J., & Park, J.-m. (2024). Russia's Putin and North Korea's Kim sign mutual defence pact. *Reuters* <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/putin-kim-agree-develop-strategic-fortress-relations-kcna-says-2024-06-18/>
- The Associated Press. (2023). With Russia isolated on the world stage, Putin turns to old friend North Korea for help. <https://apnews.com/article/russia-north-korea-putin-kim-ukraine-war-5c0b190219b3283b25e03fbb1fad22c0>
- The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation. (2023). The Concept of the Foreign Policy of the Russian Federation, .

https://mid.ru/en/foreign_policy/fundamental_documents/1860586/?TSPD_101_R0=08765fb817ab20003b4a6ca63ce4cc964b7f4430b2de620991bd9d6a949aeb

ca6daf7adbdb94318008b7636b4514300010b7d94753b1eed4a6d3e8d7fa3626
01d094c1000800b5d13e7d9baf3dbe8a36f109ad8362f5f5fc970189d024b7266c

The National Interest. (2024). Russia and North Korea: A Long-Term Strategic Partnership. <https://nationalinterest.org/blog/korea-watch/russia-and-north-korea-long-term-strategic-partnership-213037>

Tong Hyung Kim, & Heintz, J. (2024). What's known, and not known, about the partnership agreement signed by Russia and North Korea. <https://apnews.com/article/russia-north-korea-putin-kim-agreement-7221909867dbb999de8adb23604e3c79>

UN Panel of Experts. (2022). UN DOcuments for DPRK (North Korea). <https://www.securitycouncilreport.org/un-documents/dprk-north-korea/>

United Nations. (2024). General Assembly debates Russia's veto of DPR Korea sanctions panel. <https://news.un.org/en/story/2024/04/1148431>

United Nations Security Council. (2006). Resolution 1718 (2006). [https://docs.un.org/en/S/RES/1718\(2006\)](https://docs.un.org/en/S/RES/1718(2006))

United Nations Security Council. (2009). Resolution 1874 (2009). [https://docs.un.org/en/S/RES/1874\(2009\)](https://docs.un.org/en/S/RES/1874(2009))

VOA Thai. (2024). เปิด 'สนธิสัญญารัสเซีย-เกาหลีเหนือ' ดูนัยความลึกซึ้งในความสัมพันธ์สองมิตร. <https://www.voathai.com/a/what-known-and-not-known-about-putin-kim-agreement/7664103.html>

Waltz, K. N. (2010). *Theory of International Politics*. Waveland Press. <https://books.google.co.th/books?id=OaMfAAAAQBAJ>

Westermann, J. (2018). Putin and North Korea: Exploring Russian interests around the peninsula. <https://www.jstor.org/stable/resrep23020?seq=1>

Wilson Center. (2023). Iran's Islamist Proxies in the Middle East https://www.wilsoncenter.org/article/irans-islamist-proxies?utm_